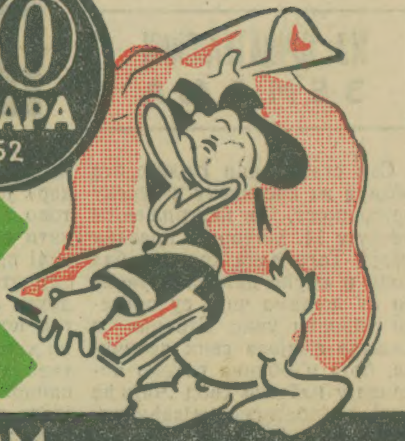
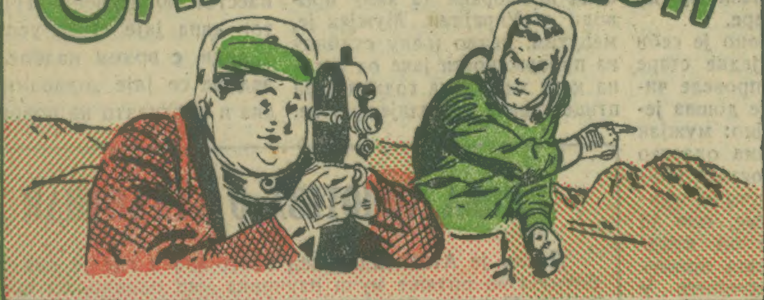
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXIII — Број 501
Субота, 5. август 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Политикин Забавник захваљује својим читаоцима и редакцијама листова на честиткама поводом ПЕТСТОТОГ броја

НАЈСТАРИЈЕ НОВИНЕ

Погодили сте: ово је кинеско писмо. Али, вероватно и не слутите да је то снимак најстаријих сачуваних новина на свету које потичу још из 5. века.

ИМПЕРАТОР НА СИЛУ

Публијус Хелвијус Пертинакс (126—193) римски император, почео је живот као улични продавац ћумура, а затим је постао учитељ, па војник, скупљач пореза, адмирал и војни управник Британије. Јануара 193. године после убиства императора Колумбуса, био је под претњом смрћу и против своје воље изабран за римског императора. Владао је свега 87 дана али је за то кратко време извео неке веома мудре реформе. Убио га је један преторијанац који је такође раније био ћумурџија.

У КУЋНОМ ЗАТВОРУ

У 16. веку неожењеним грађанима енглеског града Ливерпула законом је било забрањено да после девет часова увече буду на улици. Казне за прекршење овог закона биле су веома строге и због тога су људи добро пазили да се о њега не огреше тако да су сви неожењени мушкарци већ после осам часова хитали својим кућама.

ИЗ ПРИЈАТЕЉСКИХ ЗЕМАЉА

ПРАЗНИК ЗМАЈА

Сви становници Индије, без обзира на кастинску и верску припадност, с нестрпљењем очекују 14. јануар — празник змаја. Тога дана кровови, балкони и круне дрвећа начичкани су људима чији су погледи уперени увис. Стотине и хиљаде змајева свих величина, боја и облика готово покривају небески свод. Чији ће змај да достигне највећу висину? Који ће у „двобоју змајева" да обори више папирних противника? Место оборених заузимају нови, још шаренији и лепши. У пуштању змајева не учествују само деца, већ и одрасли јер то је заједнички празник свих њих.

Празник пуштања змаја стар је око хиљаду година и ево шта о његовом пореклу прича једна легенда.

Живео је некад у Индији лекар Унани који је више веровао у лековиту моћ природе него у лекове. Једног дана дошао му је гласник једног краља с поруком да одмах дође у двор. Краљу је вид нагло слабио и сви лекови нису му могли помоћи. Хаким (лекар) је рекао краљу да је готово сигуран да ће му излечити вид без лекова само ако овај пристане на један експеримент. Знајући већ да му други лекари ништа нису могли помоћи, краљ је пристао на хакимов предлог, и овај је тада узео већи комад белог папира, везао га канапом за један крај и пустио у ваздух. Али, тек што се папир мало уздигао, краљ га више није видео. Тада је лекар за белим пустио у ваздух обојен папир. Краљ га је пратио погледом све до висине од сто метара. Хаким Унани је онда оставио папир на тој висини захтевајући од краља да сваког дана у току читаве једне седмице посматра тај папир по неколико часова. После тога папир је пуштен на висину од 300 метара и — краљ га је видео. Неколико дана касније светло обојени папир пуштен је на висину од 400, а затим 500 метара. Краљ је одушевљено изјавио да лепо види црвену мрљу: његов вид био је потпуно излечен.

Глас о краљевом оздрављењу брзо се проширио по читавој земљи. Пуштање шарених папира — змајева — које је хаким назвао „патанг", што значи „оно што лети по ваздуху" постало је омиљена забава, па је чак уведен и један дан у години посвећен томе. Он се и данас слави као општи народни и државни празник.

ПАЗИТЕ СЕ

Управљање аутомобилом неповољно утиче на рад срца и крвоток. Лекари са универзитета у Келну утврдили су знатно повишење крвног притиска и убрзање пулса код возача не само ако брзо возе на слободном аутомобилском путу него — можда и више — приликом лаганог важења у закрченим улицама великих градова. Стално напета пажња возача проузрокује овакве појаве, а оне су исте код искусних возача као и код почетника који су још више приморани на пажњу. У сваком случају треба водити рачуна о томе да се од тела не захтева више него што је оно у стању да издржи. То важи како за оболеле од срца и крвних судова тако и за потпуно здраве људе.

ПРВА ЈАВНА БИБЛИОТЕКА

Уз помоћ Унеска у Аману ће бити ускоро отворена прва јавна библиотека у целом Јордану. У њој ће се налазити књиге на арапском и енглеском језику.

РОДЕ ИЗ УКРАЈИНЕ

Познато је да су роде веома привржене једна другој. Али, догађај који се пре неколико година збио у једном украјинском селу превазилази све до сада познате примере.

Један пар рода свио је себи гнездо на крову једне старе цркве. Ту су роде провеле читаво лето. А када је дошла јесен, пар се раздвојио: мужјак је са осталим родама одлетео на југ, а женка је остала у Украјини. Ненавикнута на оштре украјинске зиме, она је страховито патила од хладноће и често је била принуђена да тражи уточиште у некој штали или житници.

Пролеће је поново дошло и с њим се вратио мужјак. Пар се тада преселио у своје старо гнездо да ту излеже и подигне младунце.

То се понављало три године. Међутим, четврте године мужјак је остао поред женке и заједно са њом подносио је све недаће које доноси зима. Тако су заједно живели и лети и зими још три године — све док их четврте није убио неки ловац.

Прегледајући тела убијених птица сеоски ветеринар је открио на женки трагове неке старе озледе која јој није дозвољавала да крене са осталим родама на дуга путовања до Африке. Женка је због тога била приморана да зиму проводи у Украјини. Мужјак је, међутим, делио њену судбину из привржености јаче од нагона који хиљадама година тера птице селице у топлије крајеве.

НОН СТОП ДО АУСТРАЛИЈЕ

Лет млазним авионом са делта крилима — од Велике Британије до Аустралије, без успутног слетања, остварен је за свега 20 сати.

КОЛИКО ЈЕ СТАРО ЈАЈЕ

Ако на 877 грама воде додате 123 грама соли добићете раствор чија густина износи 1.088. Помоћу овог раствора лако можете одредити колико је старо једно кокошје јаје. Ако јаје спуштено у раствор водоравно лежи на дну: снесено је тог истог дана или дан раније. Ако је другога дана — шири крај јајета мало ће се подићи према површини. Нагиб уздужне осе јајета према дну повећава се из дана у дан. Тако ће трећег дана угао нагиба износити 40 степени; дванаестог дана 45, а петнаестог 60 степени. Тридесетог дана јаје стоји усправно у води, с врхом надоле. Најзад ће се јаје „одлепити" од дна и испливати на површину.

НОВА ХИПОТЕЗА О АТЛАНТИДИ

Да ли је Атлантида икад постојала и где је она могла бити? Ово питање мучи научнике још одавно, од времена кад је Платон објавио старогрчку легенду о нестанку острва Атлантиде у таласима Атлантског океана.

Научници су досад изнели веома много мишљења о Атлантиди и месту њеног постојања. Једни су сматрали да су стари Грци говорећи о Атлантиди имали у виду далеки континент Америку, други су веровали да је Атлантида у ствари група Канарских острва.

Недавно је грчки стручњак за земљописе Ангелос Галанопулос изнео нову теорију о Атлантиди. По његовом мишљењу Атлантида је нестала у неком великом земљотресу, или низу земљотреса, који се догодио од краја XVI до почетка XIII века пре наше ере и који је био праћен снажном ерупцијом вулкана у Егејском мору, недалеко од острва Крита. Галанопулос чак тврди да је Крит био саставни део Атлантиде, а да се њен централни масив, који је касније потонуо на дубину од 400 метара, налазио негде у рејону садашњег острва Санторина. Занимљиво је да се време нестанка Атлантиде које су научници израчунали на основу проучавања историје великих земљотреса, потпуно поклапа са подацима старогрчких аутора.

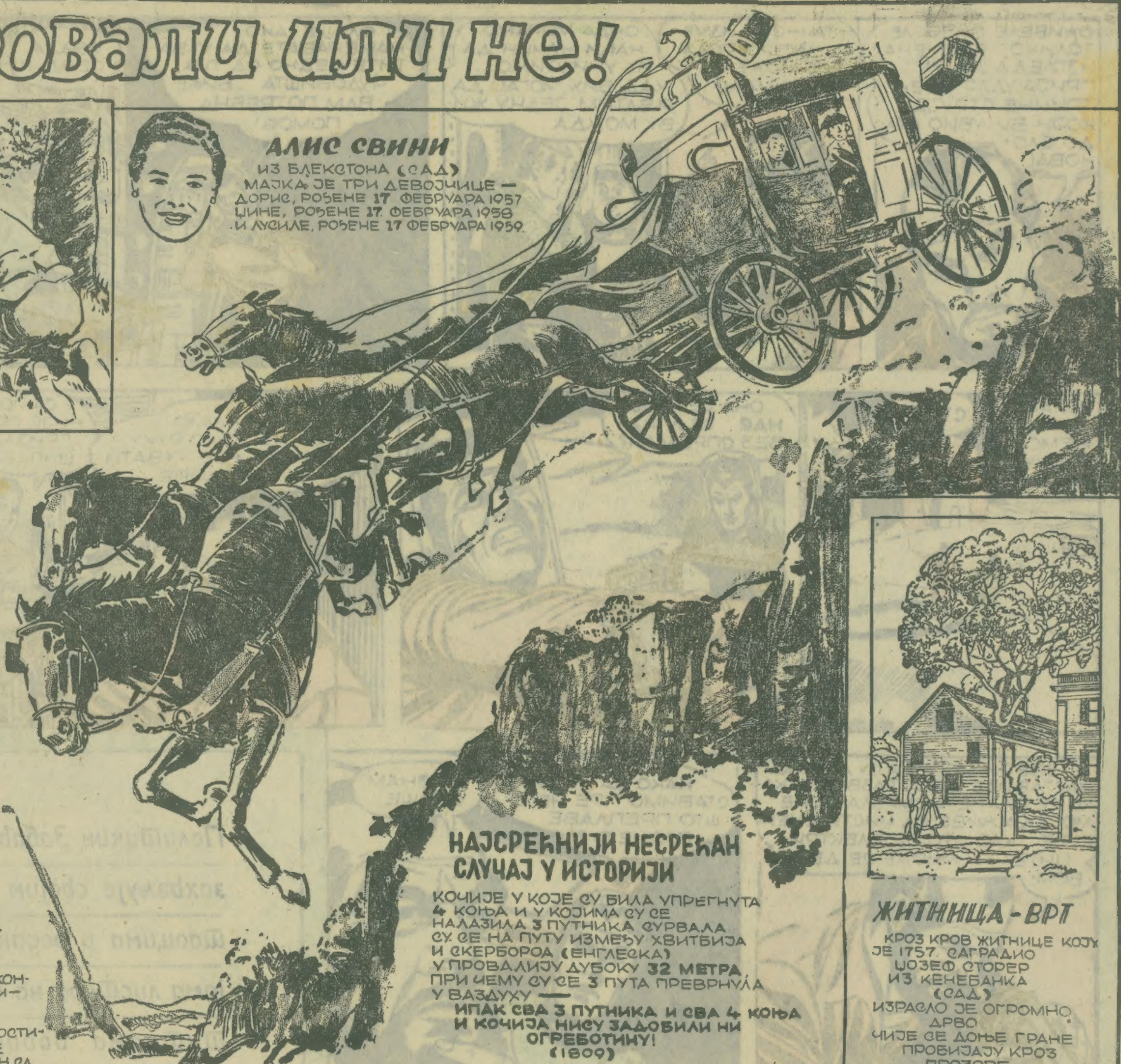
Ripley's Веровали или не!

ЏИНОВСКА ПУХАРА
(LUCOPERDON GIGANTEUM)
НАРАСТЕ ЗА ЈЕДНУ ЈЕДИНУ НОЋ ДО ВЕЛИЧИНЕ 12-ОГОДИШЊЕГ ДЕЧАКА

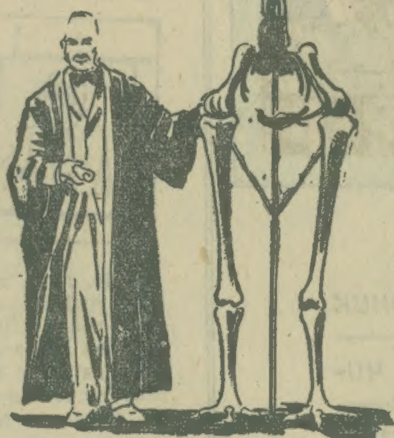
АЛИС СВИНИ
ИЗ БЛЕКСТОНА (САД)
МАЈКА ЈЕ ТРИ ДЕВОЈЧИЦЕ — ДОРИС, РОЂЕНЕ 17 ФЕБРУАРА 1957 ЏИНЕ, РОЂЕНЕ 17. ФЕБРУАРА 1958 И ЛУСИЛЕ, РОЂЕНЕ 17 ФЕБРУАРА 1959.

НАЈСРЕЋНИЈИ НЕСРЕЋАН СЛУЧАЈ У ИСТОРИЈИ
КОЧИЈЕ У КОЈЕ СУ БИЛА УПРЕГНУТА 4 КОЊА И У КОЈИМА СУ СЕ НАЛАЗИЛА 3 ПУТНИКА СУРВАЛА СУ СЕ НА ПУТУ ИЗМЕЂУ ХВИТБИЈА И СКЕРБОРОА (ЕНГЛЕСКА) У ПРОВАЛИЈУ ДУБОКУ 32 МЕТРА ПРИ ЧЕМУ СУ СЕ 3 ПУТА ПРЕВРНУЛА У ВАЗДУХУ — ИПАК СВА 3 ПУТНИКА И СВА 4 КОЊА И КОЧИЈА НИСУ ЗАДОБИЛИ НИ ОГРЕБОТИНУ! (1809)

ЖИТНИЦА - ВРТ
КРОЗ КРОВ ЖИТНИЦЕ КОЈУ ЈЕ 1757. САГРАДИО ЏОЗЕФ СТОРЕР ИЗ КЕНЕБАНКА (САД) ИЗРАСЛО ЈЕ ОГРОМНО ДРВО ЧИЈЕ СЕ ДОЊЕ ГРАНЕ ПРОБИЈАЈУ КРОЗ ПРОЗОРЕ.

РИЧАРД ОВЕН
ЧЛАН БРИТАНСКОГ ЛЕКАРСКОГ ДРУШТВА, РЕКОНСТРУИСАО ЈЕ ЧИТАВ СКЕЛЕТ ДИНОРНИСА, ЏИНОВСКЕ ИЗУМРЛЕ ПТИЦЕ, САМО НА ОСНОВУ ЈЕДНЕ КОСТИ НОГЕ.
ПОСЛЕ ВИШЕ ГОДИНА ОТКРИВЕНО ЈЕ ЈОШ КОСТИЈУ И СКЕЛЕТ КОЈЕ СУ ОНЕ ЧИНИЛЕ БИО ЈЕ ДО НАЈСИТНИЈИХ ПОЈЕДИНОСТИ ИСТОВЕТАН СА ОНИМ ШТО ГА ЈЕ ОВЕН РЕКОНСТРУИСАО

ВЕК БРОДОЛОМА

Шеснаести и седамнаести век могу се с правом назвати вековима бродолома. Тако су недавно, приликом исушивања мореуза Зојдер Зе, били пронађени остаци 232 брода који су претрпели бродолом. Већина тих бродова потонула је у 16. и 17. веку.

Према тврђењу научника остаци бродова подигнути с дна мора пружају потпуну слику морепловства тих векова. По њима се тачно може видети степен на коме се у то време налазила бродоградња, као и узроци бродолома.

★

НАОЧАРИ ЗА СУНЦЕ У СТАРОМ ЕГИПТУ

Тамне наочари за заштиту од сунца постојале су још у старом Египту. У то давно време наочари су представљале баснословну раскош доступну само фараону, његовим највишим великодостојницима и врховним свеште-

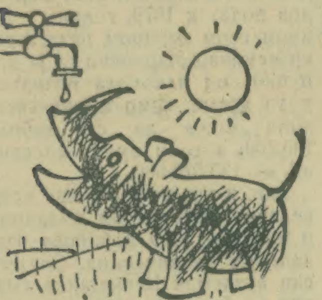

ницима. У Тутанкамоновој гробници биле су нађене једне такве тамне наочари чија су стакла везана бронзаном жицом и које су се чувале у нарочитој заштитној футроли.

★

ВОДОВОД ЗА НОСОРОГЕ

У резерватима Кеније, где под заштитом државе живе слонови, носорози и лавови, пре неколико година изграђен је водовод за носороге. Носорози су се толико „навикли на комфор" да за вре-

ме сушних периода кад већина река и извора пресуше, они мирно долазе на чесме и сами одврћу славину. Они међу њима који нису научили да се служе водоводом осуђени су на смрт од жеђи.

★

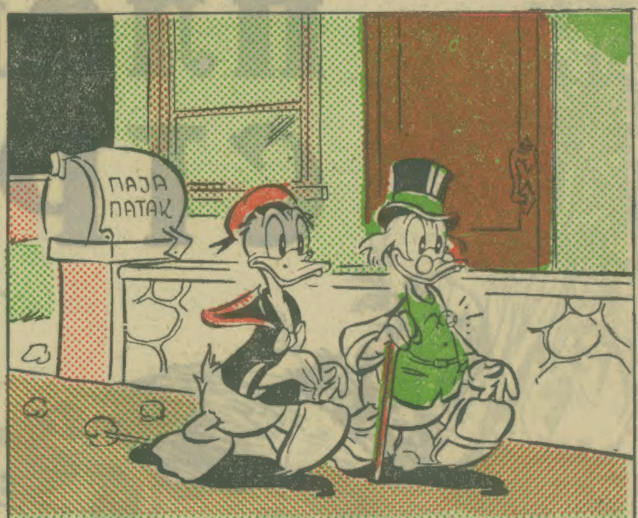
ЦЕНА ЖИВОТА

„Добро дело бива увек награђено" — гласи стара енглеска пословица. У њену тачност убедио се недавно један енглески шумар који је, стављајући свој живот на коцку, спасао из реке неку жену која се давила заједно са својим псом. Шумар је за своје добро дело добио одједном две награде — једну фунту од Друштва за спасавање дављеника и десет фунти од Друштва за заштиту животиња.

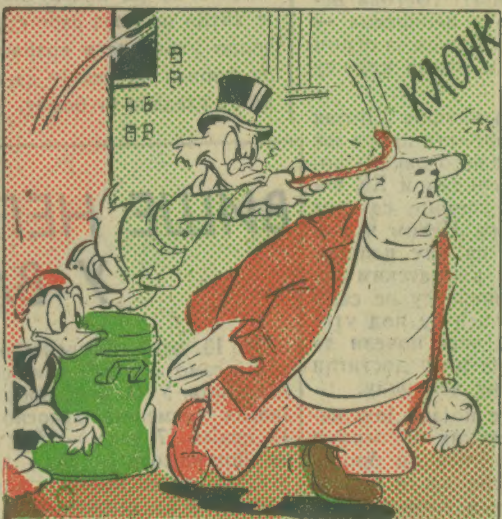

Грађани на годишњем одмору

Становници великих градова једва чекају годишњи одмор, а када дође, они се подетиње. Праве колекцију пољског цвећа, хватају лептирове и разне бубе. Трговци су то искористили и пошли за потребама савременог „подетињавања" човека на одмору. Производе читав арсенал оруђа за нове врсте спортова. Тако се, на пример, у Паризу, могу купити специјални ашовчићи за одгртање земље да се дође до инсеката, мали будаци за уклањање камења, грабуљице, ножићи за скидање коре са дрвета итд. Справе личе на дечје играчке, исте су величине, али од чвршћег материјала ' паковане су у кутије које нису тешке.

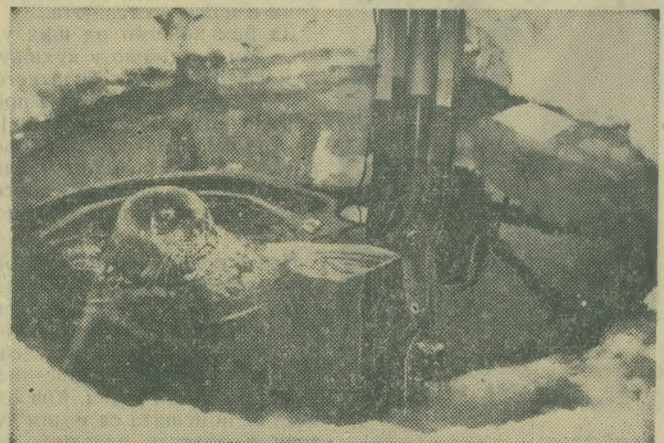
Кога занимају биљни инсекти у кутији ће наћи штапић за трешење гранчица, платно које се разапиње на земљу да драгоцене бубице не шмугну међу влати траве, затим мале кутије са иглама за набадање инсеката. Постоје мреже за хватање лептирова разних величина и облика а начињене од разног предива, природног и вештачког. Лимене кутије за лептирове нису препоручљиве, јер у њима они губе прах. Зато у прибор спадају мале картонске кутије са учвршћеним чиодама и провидним поклопцем.

Гарнитуре су снабдевене упутствима о хватању и класификацији инсеката. Једном речи све је предвиђено за разоноду велике деце на краткотрајном годишњем одмору.

ПРИЈАТНО!

Да ли пас са својим господарем сме да уђе у кафану? У Бечу се ово питање почев од 1862. године решавало на штету четвороножаца: приступ у кафане и ресторане био им је забрањен. Међутим шеф аустријске полиције укинуо је недавно овај стари пропис и дозволио псима улазак у кафане. Ова дозвола не односи се и на псе-луталице.

РАДОЗНАЛА ФОКА

Екипа научника-истраживача америчке морнарице помоћу специјалних апарата контролише залеђивање канала и одржава их пловним. Машина од 10 коњских снага ствара испод леда снажне ковитлаце који скидају слој по слој леда — од воде ка површини. Једном приликом док се уређај монтирао, пошто је претходно начињена рупа на леду, у отвору се појавила глава једне симпатичне фоке. Њен поглед као да је хтео да каже:

— Ко сте ви што нас узнемиравате и шта уопште тражите овде?

планета СТРАВЕ

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Оба пилота стадоше пред велику ракету која се налазила на постољу за узлетање. Изгледала је огромна и чинило се невероватно да су је људи, према њој мајушни, створили.

— Ето, и ми смо узбуђени! — рече мањи од двојице, Алекс Монтклиф, накренувши главу да би боље видео свог вишег колегу.

— Имаш право. Сваки пут ме обузме неко чудно осећање да ни ми који летимо ни ови на земљи стварно не одлучујемо где ће она отићи. Чини ми се као да сама одлучује. Свака додуше обично оде тамо где смо замислили али понекад то као да некој досади — и ми онда кажемо да је отказала послушност, да се десио квар, катастрофа и слично.

— Ти си вечерас филозофски расположен — рече Монтклиф и обојица пођоше ка командној згради где је требало да добију последња упутства за лет.

— Не знам — рече Бозман — зашто никако не могу да се отарасим сећања на мога деду и она стара времена када су тек почели покушаји са ракетама и космичким летовима и када су прво у васиону слати мишеви. Проблем који је за њих представљао непремостиву препреку био је — како послати човека на Месец. Сећам се као данас када је мој деда дошао из своје лабораторије и поверио ми „први космички задатак" — да ухватим два пољска миша који ће са једним паром лабораторијских мишева бити послати у васиону да би се доказала нека „нова претпоставка".

— Па твоје име ћеући у историју — рече подругљиво Монтклиф.

— Да видиш и неће — јер су мишеви полетели али се никад нису вратили. Ракета мора да је отказала послушност и пошто је излетела из земљине орбите отишла је ко зна где тако да јој се изгубио сваки траг.

Ушли су у командну зграду и упутили се право у канцеларију научног управника базе. Пошто су се поздравили са др Костом и још неколицином стручњака сели су у већ за њих припремљене фотеље да би саслушали детаље онога што се од њих очекивало.

— Бићу кратак — рекао је др Кост. — Уверени смо да се у нашем сунчаном систему налази једна планета досад потпуно непозната. Не може се видети помоћу оптичких справа, а радио-телескопи је једва означују. У последње време, пошто смо усавршили једну нову врсту спектографа, успели смо да откријемо њено постојање као и чињеницу да у њеној атмосфери постоји неки елемент који је чини, за оптичке и радио-телескопе, невидљивом.

У соби је владао тајац, само су се Монтклиф и Бозман згледали неколико пута.

— Оно што хоћемо од вас то је — да помоћу наше нове ракете, снабдевене најсавршенијим аутоматским уређајима, одлетите до те планете и, ако она заиста постоји, спустите се на њу и испитате о каквом се то новом елементу ради. Уколико је „планета" само обмана наш систем управљања ће вас сигурно вратити на Земљу. Размислите још о нашем предлогу и ако вам се не свиђа одустаните, мада бисмо волели да тај задатак извршите баш вас двојица.

Два друга се зачас договоришe погледом и потврдно климнуше главом. Задатак им се чинио интересантан и лет их је још више због тога занимао.

Када су их кола довезла до куле чијим се лифтом пело до врха ракете јутро је тек почињало да руди. Нешто касније легли су на специјалне лежаје који су приликом узлетања имали да смање јаке гравитационе силе. Све је било спремно. Црвена казаљка на великом часовнику над њиховим главама се лагано приближавала нули. Онда је почео шум који се намах претворио у урлик ракетних мотора. Учинило им се да ће се од тога цео метални зид одељења у коме су лежали срушити на њих и згњечити их — а онда су изгубили свест и свуда је око њих завладао мрак.

После лета који је текао тачно како су научници на Земљи израчунали ракета се спустила на непознато небеско тело.

Док су слушали како оклоп ракете хладећи се од огромног усијања крцка, покушавали су да се приберу. Први је устао Монтклиф и слабим гласом трудећи се да буде духовит рекао:

— Као што видиш, изгледа да смо стигли!

Прочитавши на прецизним инструментима податке о спољним условима они се запрепашћено погледаше. Све је говорило да је топлота напољу таква да би човек са Земље у њој могао опстати. Обојица притрчаше малом прозору од непробојног стакла и помоћу аутомата укловивши са његове спољне стране метални поклопац погледаше напоље.

Оно што су видели натерало им је сузе на очи: у недоглед се пружало зеленило, неко чудно дрвеће као са слика из ботанике у време када је Земља била на почетку свог развитка. Сасвим у даљини назирали су се врхови неких планина а на неколико стотина метара од брода налазио се брежуљак са кога се могло видети врло далеко.

После краћег договарања решили су да Бозман уз сву предострожност, изађе напоље, попне се на брежуљак, осмотри околину и одмах се врати.

Одређених пола сата је било прошло; затим још пола а Бозман се није враћао. До крајности узнемирен Монтклиф се најзад реши да наоружан пође у потрагу. Узалуд је претраживао цео простор око брежуљка. Завиривши иза неких стена он угледа на ивици шуме која се налазила неколико стотина метара даље, једног миша — али му се следи крв у жилама! Какав миш?! Његова величина била је неописива — већи од диносауруса са огромним ужареним очима које су жмиркале.

Кроз Монтклифов мозак још једном пролете прича његовог пријатеља о ракети која је давно, средином XX века, нестала у свемиру са опитним мишевима. Неким чудом она је пала на ову планету са повољним климатским условима и мишеви су не само остали живи већ су под утицајем ко зна чега почели да се мењају док нису достигли своју садашњу величину.

Из шуме се појави још неколико џиновских мишева и потрча ка васионском броду. Монтклиф успе да се успентра у кабину и затвори снажна челична врата али са осећањем да је изгубљен. Моторима је требало пола сата да се загреју за полазак а снага мишева је била толика да им ова земаљска играчка не би могла одолети.

Монтклиф је управо укључио радио и покушао да ухвати везу са Земљом када је прво чудовиште ударило у зид ракете која је зашкрипала. Канџе су запарале челик, а онда су мишеви оборили ракету и почели да је глођу зубима.

— Хеј, пробуди се, чмавало — викао је у уво Монтклифа његов друг из лабораторије професора Коста. Пробуди се, иначе ће нас изружити што нисмо припремили мишеве за експерименте. Данас треба да дођу неки из ракетног центра. Опет ће покушати да пошаљу неколико јадника у васиону да би испитали нешто.

Монтклиф разрогачи очи и дрхтећи целим телом погледа велики календар на зиду на коме је писало 7. септембар 1960. године. Значи, све је било само сан.

Али, да ли неће, ипак, једног дана...

ХИЧКОК: ОВЧИЈЕ ПЕЧЕЊЕ И МОЈИ ФИЛМОВИ

Познати творац криминалних филмова Хичкок описује најстрашнији доживљај из свог детињства.

Имао сам пет година и као јединац био страховито размажен. Моји родитељи су били продавци живине у сиромашној четврти Лондона. Растао сам под мајчином сукњом и личио на неко дивље и плашљиво птиче.

Предвече једне спарне летње недеље, моји родитељи су отишли да се прошетају и освеже у Хајд парку. Ставили су ме у постељу и пошли тек кад сам заспао.

Страховита олуја праћена праском громова и севањем пробудила ме је из сна. Почео сам да дозивам родитеље. Али ни гласа од њих. Муње су запљускивале светлошћу моју мрачну собицу. Почео сам да урлам од страха и сакрио сам главу испод јастука. Гушио сам се од врућине. Пред мојим преплашеним очима почели су да дефилују фантоми и ноћна чудовишта.

Да бих побегао од њих устао сам и одјурио у кухињу. Атмосфера је тамо била исто тако страшна а небо није престајало да се пролама. Очајнички сам дозивао родитеље а сузе су ми потоком текле низ образе. У очајању сам се некако инстинктивно сакрио под сто.

После краћег времена невреме се утишало. Изашао сам из свог склоништа и упутио се према остави. Отворио сам је и видео свеже овчије месо. Почео сам да кидам прстима комаде и да их једем. Крв од меса се помешала са мојим сузама и потекла низ моје образе и врат на ноћну кошуљу. Када сам се случајно погледао у огледалу које је један одсев муње осветлио — видео сам да сам сав крвав — и уплашио се као да ме неко коље.

Страх који сам тада осетио заувек се увврежио у мојој подсвести. Можда сам под утиском тога почео да стварам филмове пуне страве и ужаса.

КО КАКВЕ ЗУБЕ ИМА

Од свих кичмењака, почев од риба па до човека, птице су једине које немају зубе. Чак и најпримитивнија врста риба има нешто слично зубима: рапаво ренде којим кида месо са тела својих жртава. Према другим рибама природа није била маћеха, подарила им је доста свакојаких зуба, од оних у пиране до зуба ајкуле.

Међу кичмењацима водоземци су њима нарочито добро снабдевени. Неки имају не само два већ и више редова зуба. Крокодил, на пример, има такву колекцију да би му многе животиње могле завидети. Додајмо да су зуби гмизаваца кројени као оштре купе и да немају корен као што је то случај са сисарима.

Од свих животиња сисари су у еволуцији зуба најдаље отишли. Толико су прилагођени свакој врсти понаособ да је природњаку довољно да их види само неколико и да утврди коме сисару припадају.

По основном закону изгледа да је природа желела да све сисаре обдари са 44 зуба. Међутим, опосум их има 50, а човек 32. Има глодара са свега 16 зуба, али то им нимало не смета да савесно и солидно глођу.

Зуби — као што сви знамо, али често заборавимо — играју веома важну улогу у нашем здрављу. Од њих у првом реду зависи функционисање нашег желудца а од њега и рад других органа.

»ТАШТА ГОДИНЕ«

У Америци се сваке године бира „мајка године", а Италија је отишла корак даље — тамо ће се овог месеца на конкурсу појавити таште и свекрве, али само оне које са својом снахом, односно зетом, живе под истим кровом. Да би се повратио углед овим старим женама на које се њихови млађи обично највише жале, месташце на италијанској ривијери, Боргато Санто Спирито, прирeдиће конкурс. Публици ће кандидаткиње представити снаја или зет а награда је победници: златна оклагија.

„ПИРАТИ" ИЗ ЕТРА

Шведски радио води у правом смислу речи „таласни рат". Трн у оку им је некадашњи француски трговачки брод „Бон жур" који се љуља на таласима источног мора, испред саме њихове обале и 24 сата дневно забавља хладне Швеђане веселом музиком и рекламним текстовима. Овај „пират" је озлоједио људе у Штокхолмској радио-станици, јер они сами не смеју да доносе рекламе. Зато упорно траже да влада промени одредбу.

Толико су исто озлојеђени и у Холандији и Белгији, јер се пред њиховом обалом укотвио некадашњи немачки брод „Вероника" и као да пркоси домаћем радију — он одашиље веселе мелодије и рекламе на копно.

ПАС-ЧУВАР ЗА КАРАВЕЛ

Кад су радници на аеродрому Орли отворили врата на делу за пртљаг авиона марке Каравел који је тог момента стигао из Казабланке, морали су одмах да их затворе. Један огроман вучјак стајао је на улазу режећи бесно. Пошто је побегао из своје кућице за време лета, он се неопажен увукао ту и сада, очигледно, сматрао да треба штитити ово благо које је преузео на поласку — до краја. Морали су да позову најближу ветеринарску станицу која је хитно послала свог стручњака. Животиња је ускоро обазриво ухваћена и враћена свом господару, а путници који су морали да чекају на свој пртљаг читава два сата гневно су гледали ту борбу.

ВИШЕ НЕГО ЕЛЕКТРОНА У ВАЗДУХУ

До 13. века човечанство је знало само за девет хемијских елемената. У 14. веку број познатих елемената износио је 13, крајем 17. века — 25, у време Ломоносова — 29, у доба открића периодичног система елемената 63, а данас 102.

Нису мање занимљиви ни други подаци: крајем прошлог века у индустрији се искоришћавало 47 елемената, а 1950. године — 86.

Међутим, да бисмо означили количину познатих хемијских једињења која се користе у привреди и науци потребне су нам много веће бројке. Хемичари данас знају око 3 милиона органских једињења и више од 50.000 неорганских материја. Додуше, светска хемијска индустрија производи свега око 20.000 хемијских производа.

Колико укупно може да постоји различитих хемијских једињења? На то питање веома је тешко дати одговор, јер ту се ради о невероватно високим цифрама о којима се може говорити само на основу неких делимичних прорачуна.

Познати француски хемичар Бертело утврдио је да 15 алкохола, који су били познати 1860. године могу да граде 3.875 различитих хемијских једињења. Наводећи овај Бертелов податак 1879. године у једном свом научном раду, руски хемичар Марковни га је допунио: од алкохола познатих у то време, само амино-киселина може да се добије 130.700, а соли амино-киселина — 135.570.000.

Али, и ове цифре бледе пред недавно објављеним подацима о могућностима добијања различитих беланчевина. Совјетски академик Несмејанов сматра да би се та количина могла изразити цифром 10^{1800}. За ову цифру није лако наћи чак ни приближно упоређење. Јер, количина атома у читавој земљиној лопти износи 10^{50}.

Кад би се сваки атом наше планете заменио по једном земљином лоптом и тада се поново избројали сви атоми не би било више од 10^{100}. Да додамо још само и то да број електрона у данас астрономима доступној и проученој васиони износи „свега" 10^{80}.

НЕПОВЕРЉИВИ НАУЧНИЦИ

Ево једне приче, истините од речи до речи јер је написана на основу сачуваних реферата, извештаја и записника Француске академије наука. У њој је испричан догађај који се збио у другој половини прошлог века.

Вратимо се у 1878. годину, на дан 11. марта. Тог дана Академија наука заседала је у пуном саставу. Реч има физичар Ди Монсел.

Пред чланове академије он ставља на сто неки чудан инструмент: кутију с точковима, цилиндрима, једном металном траком и трубом за појачавање гласа. Окренуо је неку ручицу, један цилиндар почиње да се врти и, на запрепашћење окупљених, један уњкав мекетав глас излазећи кроз акустичку трубу изјављује: „Фонограф изражава своје поздраве Академији наука".

Сачувани записи кажу да је успех био веома велик и бучан. Окупљени научници бурно су запљескали. Неки од њих затражили су да се покушај понови. Тада Ди Монсел изговара учтиву фразу захвалности коју „чаробни апарат" одмах понавља од речи до речи.

Али, док сви, узбуђени, хвале Ди Монсела и његову звучну кутију, један од присутних седи укочен и нем. То је један од најпоштованијих чланова академије, доктор Жан-Батист Бујо, познати специјалиста за срчане болести.

Његов став пун презрења није за окупљене научнике никаква новост. Претходне године догодио се сличан случај. Тада, на једном скупу академије, био је поднет реферат о једном новом проналаску, названом телефон, захваљујући коме две особе удаљене једна од друге могу да разговарају. Он је тада прекинуо дискусију изјавивши да је тај разговор довољно трајао и да академија није место за извођење комедија. Јер, тај њихов телефон и није ништа друго до једна лакрдија. И ево, данас, опет почињу исто — с тим смешним фонографом. То је заиста превише.

Ди Монсел узалуд покушава да му објасни суштину новог проналаска који је у Европу дошао из Америке. Доктор Бујо се љути. Он пребацује физичару да се игра као какав неозбиљан ученик. На крају расправе, физичар позива свог противника да га посети у његовом кабинету и изблиза разгледа апарат. Неповерљиви лекар прихвата позив и у кабинету физичар Ди Монсел раставља фонограф на делове, поново га склапа, и објашњава улогу сваког појединог дела.

После неколико месеци, 30. септембра 1878. године, академик Бујо доставља академији писменим путем своје мишљење о „машини која говори". То његово писмо је сачувано и ево његове суштине:

„Брижљиво сам испитао машину господина Ди Монсела. Извели смо низ опита који ми данас дозвољавају да изнесем са сигурношћу своју оцену: у свим опитима који се односе на фонограф електрицитет не игра никакву улогу. Не ради се ни о чем другом до о вештини говорења из трбуха".

Узалуд су физичари покушавали да му докажу да фонографу није потребан електрицитет као што је случај с телефоном, али да се код оба апарата глас репродукује захваљујући треперењу металних мембрана... Ипак, Бујо се на та објашњења само још више љутио. „Никад нећу признати — писао је он — да комад метала може заменити племенити говорни апарат којим се ми људи служимо."

Академија, која срећом, није делила овај његов тврдоглави отпор према техничким проналасцима, протестовала је против његових иступа. Бујо је на то одговорио:

„Ја не оптужујем господина Ди Монсела да с нама тера шегу. Сматрам да је и он жртва неког преваранта, као уосталом и сви остали академици који верују у ту бесмислицу".

Бујо више није хтео да дискутује о фонографу нити је пристајао да чује ичије мишљење. Проговорио је о том „одвратном предмету" тек после месец дана да би изрекао једну истину коју, уосталом, нико није ни оспоравао:

„Фонограф не склапа сам реченице у свом мозгу".

Судећи по томе и он је најзад био приморан да призна да се не ради ни о каквој „вештини говорења из трбуха" већ о апарату који може да репродукује људски глас и изговорене реченице.

Фонограф, претеча грамофона, постепено је освајао свет али у његову будућност многи су још сумњали. Две године касније, 1880, стари физиолог Луј Фигије, научник који се иначе упорно бо био за напредак науке, написао је:

„Кад се 1878. године фонограф појавио много се претеривало са причама о његовом великом значају. Говорило се тада да ће човек по свом избору моћи да слуша рецитовање неког славног глумца, глас какве славне певачице. Ништа од тога неће се никад моћи остварити".

СМРТ ГОЛУБА-РАТНОГ ХЕРОЈА

Пре извесног времена је угинуо у зоолошкој башти у Детроиту у САД Џое, бивши голуб-летач. Десет хиљада енглеских војника му дугују живот. Ваздухопловне јединице РАФ-а требало је 18. октобра 1943. године да бомбардују једно италијанско село, које је тог истог дана опколила и 56. британска пешадијска дивизија. Да се не би догодило да бомбардују своје властите војнике пуштен је Џое. Он је прелетео у рекордном времену 35 километара колика је била раздаљина од села до војног аеродрома, одакле су се управо енглески бомбардери спремали да полете. У последњем тренутку стигао је Џое и обавестио их — и тако је, захваљујући њему, најгоре избегнуто.

Остаци овог херојског голуба биће испуњени сламом и сачувани у неком музеју.

Први ватрогасни шмрк

Данас је тешко замислити, сем у најзабаченијим насељима, да људи гасе пожар поливајући га водом из канти. Међутим, некад су се пожари

гасили искључиво на тај начин.

Гашење пожара први је покушао да олакша познати физичар Ктесибије, из Александрије који је живео крајем другог и почетком првог века пре наше ере. Он је, наиме, начинио први ватрогасни шмрк. То је била двоцилиндрична клипна пумпа. До избацивања воденог млаза долазило је под дејством сабијеног ваздуха. Уопште узевши, ручни ватрогасни шмрк дошао нам је из далеке прошлости готово неизмењен.

КАД ОВЦЕ ЗАРОБЕ ВУКА

Откад је света и века у баснама и причама за децу сажаљење и симпатије и писаца и читалаца припадали су овцама, невиним жртвама крволочних вукова. Да ли бисте икад помислили да ће се ове кротке животиње благог погледа — или бар неке од њих — једног дана осветити свом вековном крвнику? Ипак, то се догађало па се и сад понекад догађа, само нажалост не код нас, већ у далекој Аустралији где су стада оваца небројена и где их само у једном стаду има и по 5.000.

Аустралијска стада имају своје чуваре, али никад довољно, тако да често један овчар мора да пази на хиљаду оваца. Понекад се догађа да се какав ован-предводник одвоји од стада и праћен знатним бројем покорних овчица одлута у планину. Кад овчар примети њихов нестанак — онда је већ касно да крене за њима, а често се догађа да у небројеном стаду нестанак стотину или две оваца — остане незапажен.

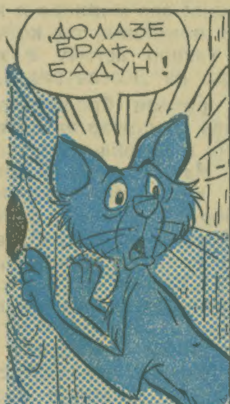
У планини, без хране и чувара, овце „подивљају" али се не разилазе већ с[…]ају у групи. У планини владају „дингоси" дивљи аустралијски пси —вукови сурови и крволочни, који се у хордама спуштају у долине и нападају стада. Међутим, по планини дингоси лутају појединачно. Кад стадо оваца-бегунаца залута у планину, у његово „царство", дингос се баца усред њега, навикнут на то да су овце лаке и сигурне жртве. Али, тада је он сам, а оваца много. Дивљи пас-вук се још није снашао, а већ окружен густо збијеним овцама, постаје њихов заробљеник.

Очевици тврде да је такав призор више него обичан. Опкољен овцама, испред којих стоје овнови спремни да на најмањи покрет заробљеника употребе своје рогове, динго почиње да ршави. Јер, за то време овце пасу, а он гладује и то усред животиња од којих би му свака представљала одличан ручак. Али, он се не усуђује да дирне ни најмање јагње.

Најзад, једног дана, динго исцрпљен пада на земљу. Овце се тада разилазе али поред дивљег пса остају овнови да би сачекали његов крај.

WALT DISNEY 101 ДАЛМАТИНСКИ ПАС

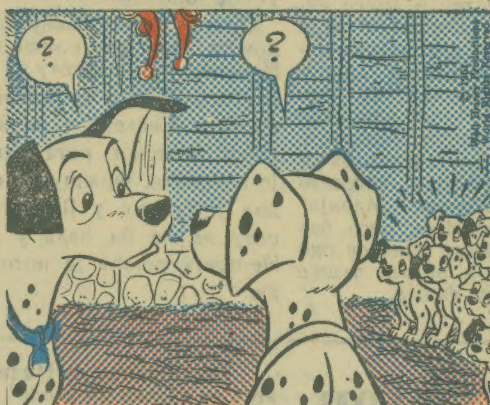

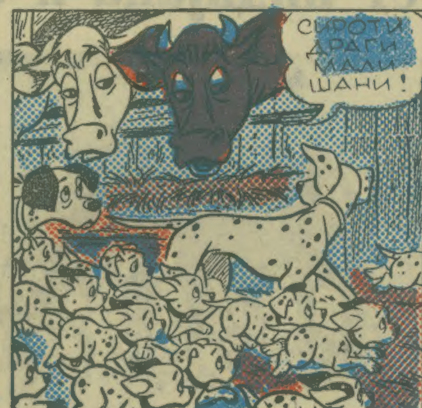

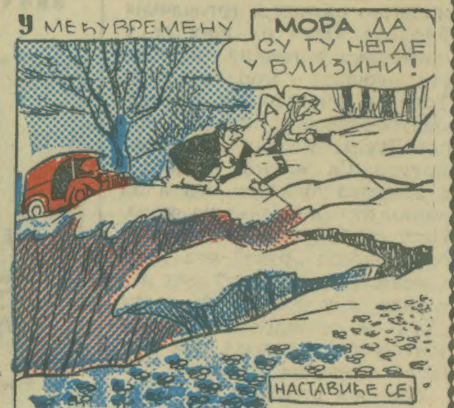

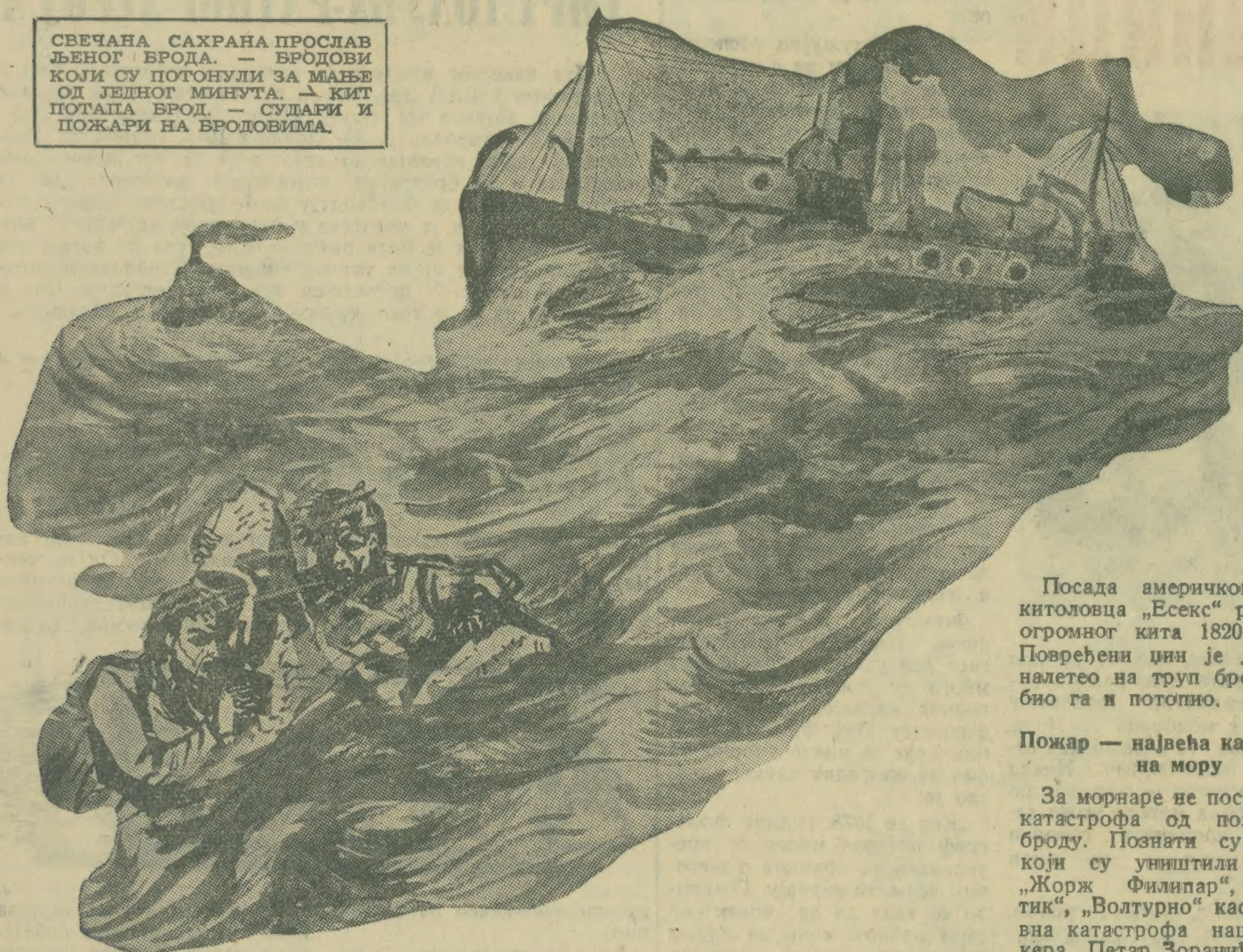

СВЕЧАНА САХРАНА ПРОСЛАВЉЕНОГ БРОДА. — БРОДОВИ КОЈИ СУ ПОТОНУЛИ ЗА МАЊЕ ОД ЈЕДНОГ МИНУТА. — КИТ ПОТАПА БРОД. — СУДАРИ И ПОЖАРИ НА БРОДОВИМА.

Посада америчког брода китоловца „Есекс“ ранила је огромног кита 1820. године. Повређени џин је два пута налетео на труп брода, пробио га и потопио.

КАКО УМИРУ БРОДОВИ

Бродови нестају на разне начине. Њихова „природна смрт“ је сечење на комаде у специјалним бродоградилиштима, нарочито неким италијанским и шкотским. Делови се затим претапају у металуршким пећима и касније користе за грађење нових бродова.

„Смрт“ ветерана мора

Понекад се бродовима приређују свечане или скромне „сахране“, баш као и људима. Један од најпознатијих енглеских клипера, брзих једрењака „Термопиле“, завршио је свој век као школски брод португалске морнарице под именом „Педро Њунез“. Када оронули брод није више могао да служи намени, одвукли су га до ушћа реке Тахо и ту га потопили у присуству целе португалске флоте. Посаде су стајале на палубама у ставу „мирно“, а катарке бродова су биле украшене заставама. Зар је један ветеран мора могао да дочека свечанији крај!

Исте такве почасти одао је британски адмиралитет старом француском броду „Диге-Труен“, који је после битке код Трафалгара служио у саставу британске флоте под именом „Инфлексибл“. На његовој главној катарци виле су се заставе Француске и Енглеске када је 1950. године потопљен. Већу срећу имао је његов главни противник код Трафалгара — „Викторија“, брод адмирала Нелзона, саграђен 1765. године. У сувом доку у Портсмуту Енглези га чувају као светињу.

Тренутна „смрт“ неких бродова

Бродови страдају, као и људи, у ратовима; постају жртве убистава и несрећних случајева. У ратовима се уништи мноштво ратних и трговачких бродова. Неки од њих су у протеклим ратовима нестали са површине мора за трен. Тако је ишчезао, на пример, „Петропавловск“ сва нада царске Русије у бици код Порт Артура. Са бродом је нестао и адмирал Макаров, један од најбољих познавалаца мора. Исту судбину имали су и други бродови: „Буве“ код Дарданела, „Квин Мери“ код Јитланда, а у последњем рату „Худ“ у исландским водама. Трговачких бродова има још много више, на стотине.

Бродови страдају и у многобројним несрећним случајевима, најчешће када се насучу на плићаке. Неке лако скину и уз мање оправке их оспособе ,а други тамо остају заувек. По томе су чувена нека приморја, на пример плићак „Гудвин“ у близини Довера. Недавно је неки француски трговачки брод наишао на тај плићак и већ после неколико часова се преполовио. Најчешће се то догађа у магли. Брод „Њу-Хевен“ је 1924. године у густој магли налетео пуном брзином на обалу код Коа, неколико километара северно од Дијепа. Удар је био такав да се прамац брода усекао у меку обалу неколико метара. Престрављени путници напустили су брод за време осеке и нико није страдао. Касније је брод скинут са плићака и годинама је још после оправке пловио.

Ако се брод не може да скине са плићака прибегава се „хируршком захвату“, као што је учињено са бродом „Сивик“. Он се толико усекао у обалу рта Лизард у Јужној Енглеској, да су му морали одсећи прамац и тек онда га свући у море. Пошто је одвучен у Белфаст брод је добио нов прамац и тако „подмлађен“ пловио је још десетак година.

Али, ако се брод насуче на плићак за време олуја, готово увек пропада и он сам и већина путника и посаде. Енглески брод „Хилда“ био је бачен на стене код Сен Малоа тако да се разбио на неколико делова а свега шест људи се спасло. Људи из светионика Жарден били су сведоци те катастрофе, али нису могли да помогну због огромних таласа.

Катастрофални судари

И сада се дешавају судари бродова на мору, иако им на располагању стоје најновији технички проналасци. Некада су се догађали много чешће и увек је била узрок густа магла или невешт маневар једног или оба брода. Француски прекоокеански брод „Бургоњ“ страдао је у судару са енглеским бродом „Кромартишир“. „Бургоњ“ је потонуо после 15 минута заједно са 544 путника и чланова посаде.

Можда најинтересантнији судар догодио се на ушћу Сене 1884. године. Нови брод — хладњача „Фригорифик“, налетео је на енглески брод „Рамне“. Пошто су бродови били слепљени боковима, француска посада је прешла на енглески брод. Али тада се баш „Фригорифик“ одвојио и отпловио у маглу. „Рамне“ се зауставио да би посада прегледала оштећење, али из магле је налетео неки брод — опет „Фригорифик“. На њему нису искључили машине, и крма је остала окренута „до краја удесно“. Описавши круг у магли, брод без посаде је по други пут тако снажно ударио у „Рамне“ да је одмах потонуо, а посаде су се спасле чамцима.

Трагичан је случај и енглеског миноносца „Спероухок“ у јитландској бици 1916. године. На њега је налетео енглески миноносац „Брок“ и откинуо му прамац. Одмах затим је налетео и други енглески брод „Конквест“ који му је одрезао пет метара крме! После двоструке „ампутације“ „Спероухок“ се одржао на води још неколико часова и потонуо. Међутим, окршај између енглеских и немачких бродова издржао је руски једрењак „Марија“ не само непогођен, него без и најмање штете иако су око њега летеле и падале тешке гранате обеју флота.

Пожар — највећа катастрофа на мору

За морнаре не постоји већа катастрофа од пожара на броду. Познати су пожари који су уништили бродове „Жорж Филипар“, „Атлантик“, „Волтурно“ као и недавна катастрофа нашег танкера „Петар Зоранић“.

Савремени бродови имају могућност да затраже помоћ од других бродова, па су зато људске жртве незнатне. Међутим, раније су настајале праве трагедије у запаљеним бродовима.

На енглеском брзом једрењаку „Коспатрик“, који је 1844. године са посадом од 44 човека и 429 исељеника пловио за Аустралију, избио је изненада страховит пожар. Посада је узалуд покушавала да угуши ватру, а путнике је захватила паника. Покушали су да се дочепају чамаца, али у метежу и страху успели су да спусте у море само два, док су се остали чамци преврнули. У њима више није било ни воде ни намирница. У једном, којим је командовао капетанов помоћник, било је 39 људи. Када их је нашао на пучини неки брод остало их је свега 5 — пет живих скелета, од којих су двојица истог тренутка умрли. Тако је од 473 путника и члана посаде у животу остало свега троје: два морнара и капетанов помоћник, од којих је свет сазнао истину о катастрофи на „Коспатрику“.

На ратним бродовима се дешава да пожар захвати муницију и да она сама експлодира. На тај начин су настрадали француска оклопњача „Либерте“, енглеске оклопњаче „Булвек“ и „Натал“, јапанске оклопњаче „Миказа“, „Цукуба“, „Кавати“ и друге. Италијанска крстарица „Бенедето Брин“, „Леонардо да Винчи“ и руска оклопњача „Царица Марија“ страдале су од експлозије муниције настале услед диверзије.

Одлуку о потапању брода доносе њихови команданти. Немачку ратну флоту у Скапа-Флоу Немци су имали да продаду Енглезима на крају првог светског рата али су је потопили. Француска ескадра у Тулону у II светском рату да не би пала у руке Немцима такође је потопљена.

Шест Индијаца и слон

Стара прича из Индије говори о шест слепих Индијаца које су довели да „виде“ слона.

— Ово личи на неки зид — рекао је први који је пришао слону и опипао га по боку.

— Као да је копље — рекао је други који је напипао његов зуб.

— Шта говорите — повикао је трећи који је рукама обухватио слонову сурлу која се покретала — па то ће бити нешто налик на змију!

— Глупости — чуо се глас четвртог који је рукама дотакао једну ногу — ово необично чудовиште мора да изгледа као дрво.

Пети је имао среће да додирне уво, и он је рекао:

— Па и слеп човек може да „види“ да је ово нешто налик на велику лепезу.

Најзад је дошло и мишљење шестог Индијца који је случајно прихватио реп:

— Ипак слон највише има сличности са конопцем!

Наравоученије је излишно...

Апорт, Мики!

Своје псе и своју децу васпитавам на исти начин: увек сам пријатељски расположен, благонаклон и спреман за игру и свакојаке лудорије, али и помало „закопчан“. Ако са псима или децом желим нешто да постигнем спреман сам да им се којипут и покорим.

После послушности, прво их учим лепом понашању. Добро васпитан пас мора да зна где му је место. Не сме да скаче на господара и да му упропашћује одело. Не сме да богоради кад смо за столом, ни да јурца двориштем кад се не играмо, нити да скаче на фотеље.

Пас мора тачно да зна како се понаша према људима који нам долазе у кућу. Оне које је већ запамтио дочекује на капији и прати их до куће. Друге, који су му сумњиви, зауставља кратким лајањем чиме обавештава господара. Најнесноснији су пси који стално лају и свакога нападају.

После лепог понашања и послушности пас мора да зна и неке вештине. Није реч о циркуским тачкама већ о отварању и затварању врата, о тражењу предмета и сличном. Пас је најсрећнији кад успешно изврши господарев задатак.

Обично започињем са доношењем предмета. Пре извесног времена, на пример, довео сам у башту пса Микија који има шест месеци.

— Хајде, Мики, — рекао сам благонаклоно — данас почињем дресуру.

Он је радосно завртео репом. Узео сам комадић гуменог црева за поливање баште и бацио га. Исто то може да се учини са лоптом или штапом. Мики је отрчао, зграбио црево зубима и почео њиме да млатара.

— Апорт, Мики! — викнуо сам.

Погледао ме и наставио да га дрмуса.

—Апорт, Мики! Овде!

Погледао ме, подигао једно уво, оставио предмет на траву и лагано пришао. Одвео сам га натраг, рекао му да га узме у зубе, затим сам га извадио из његове чељусти и бацио га. Требало је да то понављам стрпљиво све док на крају није схватио шта желим. Кад је задатак извршио, потапшао сам га и дао му комадић меса. Од тога дана нисам ништа отурао од себе а да му нисам наредио да ми бачени предмет донесе.

После два дана прислонио сам исто гумено црево уз врата и рекао:

— Затвори врата!

Усправио се на задње шапе, предњим се наслонио на добро познати предмет и својом тежином је затворио врата. Ово је поновио много пута али увек после заповести „затвори врата!

Треба изговарати мало речи и што краће. На крају сам уклонио његову играчку и издао исту заповест а Мики је паметно подскочио и затворио врата.

Постепено сам га учио разним вештинама. На моју заповест узео би са дрвљаника мање дрво и однео га у кухињски сандук или би отишао у оставу да нађе и донесе одређени предмет, а по изласку затворио би врата. Знао је да отвори и затвори врата према дворишту, да се тамо игра и да сам уђе у кућу.

Тешко је рећи кога су више веселиле његове вештине, мене или њега. Бичем се никад нисам користио, али сам га носио као знак ауторитета. Једино кад би неки непознат пас започињао двобој, употребљавао сам шибу да их раздвојим.

Сем тога, никад не журим да мој ђак изучи вештину. Тако се не постиже добар квалитет. Ново учење не започињем док се не уверим да је старо добро савладано. А кад приметим да је „ученик“ више расположен за игру него за учење, час одмах прекидам. Кад радња успе треба „ученику“ показати своје задовољство, па и више од тога, радост. Покажите му да вас весели тренинг, јер пси су врло осећајни.

Сећам се једног пса у Шкотској, док сам био још дете. Три године узастопце односио је прве награде на врло озбиљним такмичењима овчарских паса. Четврте године, за време једне вежбе, његов господар је био незадовољан што је пас нешто погрешио. Дохватио је ланац и немилосрдно га ударио. Пас није могао да схвати везу између погрешке и сурове казне. То га је обесхрабрило, пољуљало веру у гоподара и више никад није однео ни једну награду. Стари сељак је био веома тужан, али је разумео да је његова грубост била велика.

Ко има пса не треба никад да заборави да је он много интелигентнији но што се мисли. Ако не умете да му улијете и сачувате поверење према себи, никад неће схватити шта од њега очекујете. Међутим, ако сте му својски наклоњени, он ће извршавати све ваше жеље па ће и сам измишљати нове вештине.

✠

То су савети почетницима познатог енглеског дресера Скоти Алена.

Аој точку, добро моје

Бициклизам је нај старији организовани спорт у нашој земљи. Већ око 1880. године појавили су се код нас бицикли, и то прво са великим предњим точком. Популарни српски књижевник Љубомир Ненадовић у свом ваљевском „Гласоноши“ приказује 1885. године један „поход“ велосипедиста из Београда ка Ваљеву:

„На улицу је истрчало и мало и велико да види престоничке госте на велосипедима, њих десет на броју. Њихов пут до Ваљева био је врло мукотрпан, јер наши путеви нису још нимало подесни за ову лепу вештину упражњавања јашења на колотеру (велосипеду)“.

То је била прва сигурна вест о појави бициклизма у Србији. Друга је много тужнија: Павле Тешановић, калфа у једној гросистичкој радњи на Зереку у Београду, пријавио је маја 1886. године Управи вароши да су његов „возећи предњи велики и потоњи мали точак, тј. велосипед, путељком низ Дедиње моткама заплели тамошњи житељи, а и њега лично притом по глави и леђима добро дохватили, а точак до даљњега врло оштетили“.

„Јашење“ на велосипеду у Србији је постало омиљено, а 1889. појавио се у Београду и први тркачки бицикл Донео га је из Ријеке Ђуро Попара и после две године с Дарком и Владиславом Рибникаром основао прво српско велосипедско друштво у које се убрзо учланило око педесетак младића од којих је већина набавила тркачке бицикле из Париза, Граца и Пеште. Ускоро је у Београду основано још једно друштво — „Душан Силни“, а у унутрашњости Србије: у Неготину „Хајдук Вељко“ и у Нишу „Србија“.

Београд је крајем прошлог века имао чак и две писте, примитивне додуше, али ипак повољне за трке и тренирање. Бициклисти у Србији предузимали су и веће подвиге, за оно време врло значајне јер су тадашњи путеви били џомбасти и стрми и врло слабо одржавани.

Познати конструктор авиона, један од пионира авијације код нас, и одушевљени љубитељ бициклизма Михајло Мерћеп „откотурао је“ 1893. године на бициклу од Београда до Хамбурга, а потом прешавши бродом океан од Њујорка до Чикага. М. Арсенијевић је 1896. године прешао пут Алексинац—Неготин—Брза Паланка—Кладово—Текија, око 260 километара — за 14 часова и 13 минута. Пролазио је рђавим друмовима а по непроходним носио га на леђима.

Већ идуће године одржана је у Србији прва друмска трка. А, најнеобичнија која је уопште одржана код нас — то је такмичење између бициклиста и коњаника на дугој стази од Ниша до Београда. Победили су коњаници — „јер им није требало да мењају пнеуматике и надушавају точкове.“

Бициклистичке трке у Србији постале су врло популарне. Организовала су их поједина друштва на одређеним стазама и међусобно се такмичила. У Београду су крајем прошлог века биле врло омиљене трке на друму Београд—Топчидер—Раковица, у којима су учествовала не само друштва из Србије него и са стране.

Победници на тим тркама одликовани су златним, сребрним и бронзаним медаљама. Трке на стази Београд—Смедерево—Београд, носиле су назив „Шампионат Србије“.

Бициклисти, „јахачи на велосипеду“, учествовали су и на такмичењу ван Србије: у Новом Саду и Суботици. Један од најбољих бициклиста био је млади београдски трговац Владимир Илић „који је на многим утакмицама одликован разним почастима“.

На путевима по београдском округу „куда велосипедисти иду“ означена су таблама опасна места.

Колико је био крајем прошлога и почетком овог века популаран бициклистички спорт у Србији, показују и огласи у тамошњим новинама где се стално рекламирају: најбољи точкови разних чувених фабрика, а механичарски мајстори препоручују за њихове поправке. Пивница код „Руског цара“, данас кафана „Загреб“, где је било зборно место „свију г. г. велопедиста из Београда, Србије и са стране, дозвољавала им је да уживају посебне повластице.

Међутим, и поједине групе бициклиста приређивале су „испитивачке пробе друмова“. Врло је занимљив извештај чланова велосипедског друштва „Србија“ из Ниша. Њих неколико, с једним гостом из Беча, септембра 1898. на својим „челик—папирима“ пошло је на „јуначки пут“ од Алексинца до Сокобање и одатле до Ниша. „Алексиначка калдрма је таква да се може такмичити са врањанском, од које лошије до данас нисам видео. Велосипедист који је решио да кидише на себе и да претрпи 15—30 минута несносних и неописивих мука од јаког труцкања и непрестаног страховања да с точка не падне, може да се вози алексиначким улицама ако у томе налази уживања“ — остало је забележено.

Од села Бована до Сокобање пут је био још добар. Али и ту је понекад требало точкове упртити на леђа и преносити их преко реке, јер је мост био срушен. „Узбрдице, низбрдице, неравна места, рупчаге, олучиће, што их је наградила вода сливајући се са брда, све смо то прејурили или обишли сретно и благополучно“.

Али, кад је ова мала бициклистичка експедиција наишла на чопор свиња сви су се просто с њим измешали. Бечлију понесе једна свиња на леђима, док му је точак одбачен у јарак поред пута. „А ја сасвим заглавих — каже писац овог извештаја. Хтедох десно: једна преплашена крмача наиђе пред точак, и таман да скренем устрану, ударих по сред среде другу. Удар је био силовит, свиња грокну и претури се; задњи ми се точак издиже и ја прелетох преко предњег па лупих на другу страну, али за живо чудо — дочеках се тотово на ногама, а точак ми би одбачен далеко преко мене“.

Био је то потпуни салтомортале, усред свињског чопора, и нимало достојан тркача. Бечлија је на поплашеној свињи одмаглио приличню далеко и једва сјахао с ње, а кад се чопор, на крају, сам од себе разбежао — на друму остадоше бициклисти са оштећеним точковима.

Пошто су све поправили поново су смело кренули напред и после још доста невоља, на крају ипак стигли у Ниш, где су појединци неколико дана лечили озледе...

Први спортски лист у Србији покренули су бициклисти. У Београду се појавио 1898. године „Велосипедист“ независан спортски лист који је требало да излази једном месечно.

Данас је тај лист код нас сасвим непознат — није забележен ни у једној евиденцији српске штампе, а ипак је као наш први спортски лист занимљив. Сав је био у духу бициклизма, најомиљенијег и најразвијенијег спорта у тадашњој Србији, где се за друге спортове није још ни знало.

„Аој точку, добро моје“ — започињала је песма београдских бициклиста, коју су прихватили остали бициклисти у Србији. Из једног шаљивог писма, објављеног у „Велосипедисту“ 1899. године — види се како су наши најранији и врло одушевљени јахачи на точку називали поједине његове делове.

Анегдоте

РАСЕЈАНИ ФИЗИЧАР

Велики физичар Ампер био је веома расејан. Једном је морао да оде од куће баш кад је очекивао неке госте. Због тога је написао на парчету хартије: „Нисам код куће“ и ту поруку закачио на улазна врата. Кад се после извесног времена вратио и угледао цедуљу на вратима, окренуо се и — отишао.

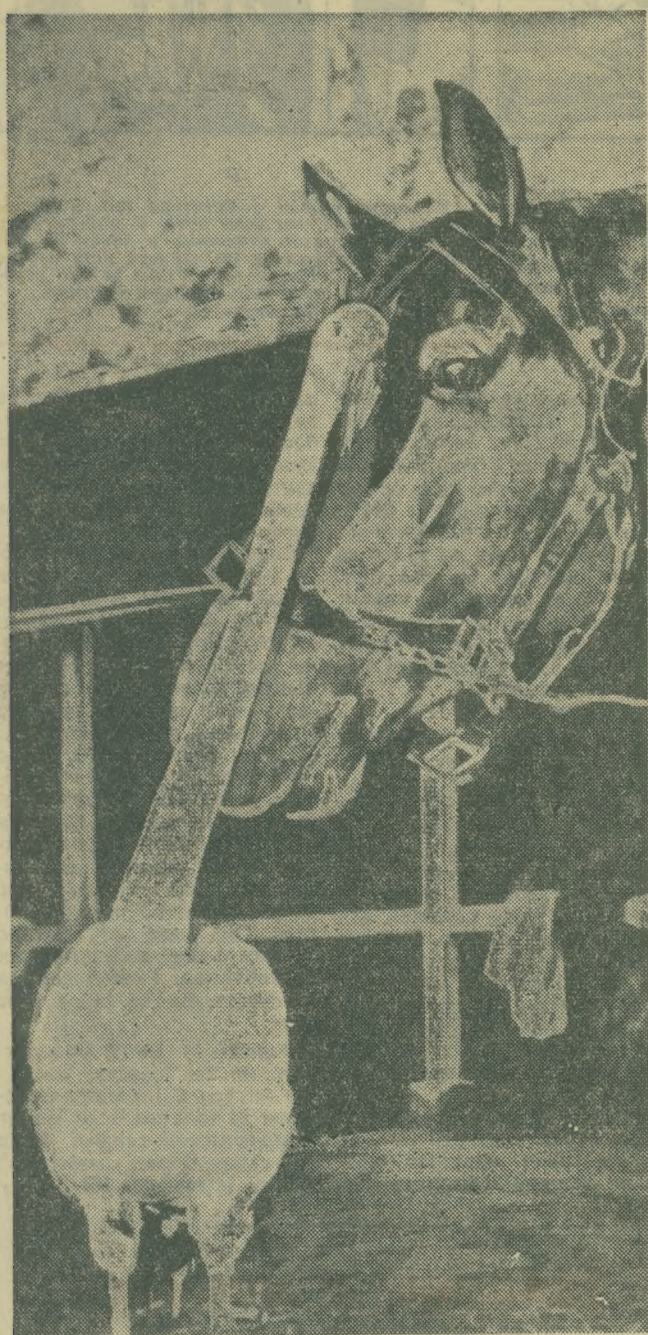
ГЛУВОЋА ВОЛТА ВИТМЕНА

Велики амерички песник Волт Витмен био је последњих година живота готово глув. Најзад је по савету лекара набавио направу за појачање звука.

Видевши га први пут са овом направом, један пријатељ му рече:

— Сада ти је много лакше, зар не?

— Нимало — одговори Витман. — Чујем као пре а лакше је мојим пријатељима који не морају да вичу.

„САМОУСЛУГА“

Два ретка суседа постала су пријатељи — зближиле су их заједничке „невоље“. Фламинго, чешкајући по челу свог четвороножног комшију, причињава и себи задовољство. Са обала Средоземља дошао је у ову коњушницу у Швајцарској и стекао новог друга.

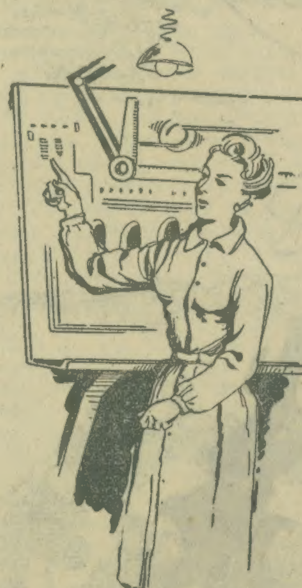
Жене инжењери

После Гагариновог лета у васиону један совјетски научник је, кажу, узвикнуо:

— Први човек у космосу је мушкарац. Али он је у томе успео захваљујући женама!

Његов узвик на први поглед може да личи на шалу, а у ствари, то је збиља. Када је професор Благонравов давао у Фиренци прво саопштење за штампу о Гагариновом лету, крај њега су стајале две жене инжењери: Назарова и Масевичева, стручњаци за израчунавање путање васионских летова. У свим совјетским установама и лабораторијама за космичке летове има врло много жена. Оне су у СССР шефови института за аутоматизацију и електронику и уопште налазе се на високим и одговорним положајима У научном стваралаштву: 52% службеника у институтима за научна истраживања су оне, 58% инжењера и техничара у колхозима и совхозима такође су оне. 70% руководилаца на специјалним машинским пословима опет оне, 75% лекара у Совјетском Савезу су жене.

Узрок оваквој појави треба првенствено тражити у нарочитим приликама ове земље У току последњег рата много мушкараца је изгинуло. Данас у Совјетском Савезу има 114 милиона жена и 94 милиона мушкараца. Али у њему не постоје предрасуде које спречавају жену у индивидуалном развитку као што је још случај на Западу.

Од 1950. до 1960. године број жена у научним установама СССР је удвостручен. На високим техничким школама данас је међу слушаоцима једна трећина жена, док их је у САД свега 20% а у Западној Немачкој 5%. Са 700.000 жена инжењера, техничара и техничких службеника Совјетски Савез се налази на првом месту у свету. Ако се рачуна према броју становника, у Француској би, на пример, требало да их има 140.000, међутим тамо има свега 115.000 инжењера и техничара од којих су само 2.000 жене.

Директор једног научног института у Француској је изјавио:

— У савременом свету све зависи од напретка технике. Она одлучује да ли ће једна земља бити напредна или заостала. Нама би требало не 115.000 већ бар 200.000 инжењера од којих би најмање 30.000 могле бити жене. Међутим, у Француској, владају застарели појмови и жени су неприступачни положаји које би она иначе могла да заузима. Иако закон не врши никаква ограничења, друштво жену спутава. На тај начин њима се практично не дозвољава приступ у многе професије.

Постоје разни изговори за овакав став: да су жене мање растом, слабије, неотпорније, да најјача жена има снагу колико најслабији мушкарац и тако даље. Мада је све то тачно, људи су од памтивека давали жени најтеже физичке послове; с друге стране, њена слабост не значи да није у стању да врши неке послове боље од мушкарца, бар оне за које је потребна умешност а не снага.

Психолози, на пример, кажу да при решавању тестова жена је просечно више сналажљива од мушкарца. Она обично двапут брже реши постављени задатак од човека. Ако се упореди лева и десна рука, видеће се да је лева женина рука готово исто толико способна колико и десна рука мушкарца. Искуство у индустрији говори отприлике исто.

Упоређиван је рад мушкарца и жене у фабрикама детонатора за време другог светског рата, па је израчунато да су оне радиле за 50 до 100 насто брже. И у индустријама за прецизну механику добијају се данас исти резултати. Испитујући узроке биолози су констатовали извесне анатомске одлике. Наиме, жене имају претежно дугачке прсте а кратак палац што их чини спретнијим у раду на машинама.

У данашње време механике и аутоматизације постоји потреба за све већим бројем инжењерских стручњака. Пошто се тражи спретност а не снага, жена ће ту напредовати више од мушкарца. Зато будућност припада жени инжењеру од које се на плану технике много очекује.

АТОМСКИ ПИЈУК

Прошло је време када се ископана земља преносила искључиво на леђима људи као што је за време прокопавања Суецког канала пренето око 75 милиона тона песка. Прошло је и време пијука и камиона па чак и специјалних машина за отклањање земље. Пре три године совјетски академик Дмитри Шчербаков предложио је да се не буше рударска окна већ да се динамитом прокрчи пут до рудне жице. После тога, августа 1960, употребљено је 200 милиона тона експлозива који је рударима разгрнуо прилаз до великог блага рудника угља у Јакутску.

Сада се, међутим праве планови са нуклеарним експлозијама за још обимније земљане радове. Ту, наравно, не долази у обзир грађење друмова и водених канала већ подухвати џиновских размера.

ДА СИБИР ПОСТАНЕ ПЛОДНИЈИ

Совјетски стручњаци су још давно начинили један пројект по коме би требало да се изврше значајне измене у хидрографији централног и западног Сибира и Туркестана. Предлог је годинама лежао неискоришћен јер није било техничких могућности да се изведе. Наиме две велике реке, Об и Јенисеј, пролазећи кроз тундру северног Сибира некорисно нестају у водама Арктичког океана. Међутим, пре више десетина милиона година, Об, који сада тече поред источног дела Урала, уливао се у Аралско море, јужно од Казахстана, али је један геолошки поремећај подигао „брану" високу 200 метара и упутио реку Об на север. Сада се совјетски стручњаци поново носе мишљу да ову природну препреку баце у ваздух и врате Об некадашњем току. Сличан заокрет треба да учине и са реком Јенисеј. На тај начин добило би се 25 милиона хектара обрадиве земље и 30 милиона хектара пашњака.

ИЗМЕЂУ БОРДОА И НАРБОНЕ

И Французи су дуго чували један план који је годинама изгледао неизводљив. Сада су га извукли из прашњавих полица. Спајањем Гаскоњског и Лионског залива широким каналом омогућио би се пролаз морским бродовима између Нарбоне и Бордоа. Тако би лађе пловиле из Антлантика у Средоземно море и обратно не користећи Гибралтарски мореуз.

НОВИ ПАНАМСКИ КАНАЛ

Постоји други, још замашнији пројект да се прокопа нови Панамски канал, 160 км јужно од садашњег, јер је међународни саобраћај на овом воденом путу из године у годину све већи. Израчунато је да је за овакав подухват потребно 651 нуклеарно пуњење са укупном снагом од 42 мегатона које би коштало 2,1 милијарде долара. Кад би се канал прокопао помоћу људске радне снаге и употребом екскаватора, радови би стајали преко 5 милијарди долара.

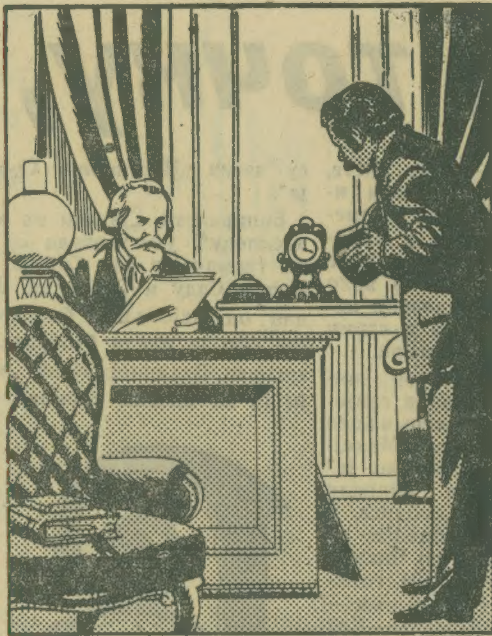
ПРОЈЕКТ ШАРИО

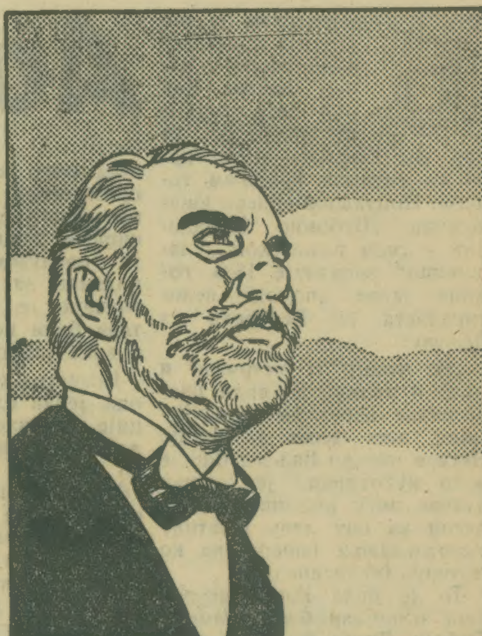
Један од таквих подухвата је пројект који је добио име по инжењеру Шариоу. У питању је изградња велике лука на Аљасци, 550 км од арктичког круга. Кад би се замрзнута земља копала на класичан начин, посао би трајао дуго и стајао много новца. Зато је предвиђено да се радови обаве помоћу 4 нуклеарна пуњења. Три пуњења треба да ископају басен за пристаниште а четврто да просече канал између басена и мора. Расходи ће изнети свега десети део суме потребне за исплату радне снаге и употребу машина које се користе при таквим земљаним радовима.

ИСПОД ХИМАЛАЈА

Сада постоји само једна железничка пруга која непосредно спаја Совјетски Савез са Кином, али заобилази масив Химелаја на његовој огромној дужини од 2.500 км. Из главног града спољне Монголије Улан Батора полази један железнички крак за Кину, а један се протеже од Алма Ате, главног града Казахстана до града Ланчоуа у Кини. Совјетски инжењери су, међутим, начинили план да „атомским будаком" пробију тунел кроз срце Хималаја.

Поред ових постоје и други пројекти широм земље, од Арктика до Антарктика, и у врло различите сврхе. Смишља се да се разори поларни лед који упућује санте на југ и спречава мирну пловидбу по океанима, као и да се атомским есклпозивима скрену топле морске струје. Ако се ови планови остваре, није искључено да једног дана једемо гражђе из северне Норвешке и јужно воће из Сибира.

9

1872. године написао је своју трећу симфонију у С-дуру и послао је уз мобу на конкурс за додељивање аустријске државне стипендије. Јоханес Брамс као један од чланова комисије која је одлучивала заузео се за младог уметника. Тако је почело њихово пријатељство.

10

Свако ново дело указује све више да Дворжак ствара као прави чешки композитор. Његови „Моравски дуети" и нарочито „Словенске рапсодије" и „Словенске игре", у две емисије, међу којима и четири на српске текстове, постали су дела светске оркестарске литературе.

Антонин Дворжак

11

Од својих издавача, којих је сваког дана све више, јер је он све више стварао, захтевао је да му име пишу чешки. И на тај начин је хтео да докаже своју веома изражену националност. Преко разних едиција за његова дела и његово име сазнао је ускоро цео свет.

12

На позив одлази у Енглеску 1884. а њу је посетио доцније још осам пута. У Алберт холу у Лондону диригује солистима и хором од 2000 певача и оркестром од 160 чланова који изводе његово дело „Стабат матер". Успех је био огроман али он је остао само скромни уметник.

(Наставиће се)

БАЛОН ЈОГУНАСТ КАО МАЗГА

Догодило се то пре 43 године, 1. маја 1918, а ја се сећам као да је јуче било. Мој балон, као и сваки други, кад се посматра са земље био је врло мирољубив, али у ваздуху се понашао тврдоглаво као мазга.

Тог јутра, са потпоручником Арнолдом Грасом налазио сам се у корпи од врбовог прућа на 550 метара изнад Форд Сила, у Оклахоми. Висили смо прикачени за „кобасицу" од 1000 кубних метара, означену бројем 161. Посматрали смо догледом артиљеријске поготке и јављали телефоном да би вршили коректуру. Ни мој друг ни ја нисмо много знали о балонима. Уосталом, то нас се није много ни тицало, јер смо били причвршћени за земљу челичним ужетом.

Пошто је гађање завршено, дао сам знак да нас чекрком спусте на земљу, али 150 метара захваћен ветром, наш балон број 161 устремио се као кобац према земљи а кад је стигао до 15 метара пропео се увис као дивљи коњ. Уже се прекинуло, а кад смо Грас и ја пијани од љуљања погледали преко корпе, видели смо људе и камионе сићушне као мраве.

Брзо сам се присећао савета са часова летења у балону и увидео да нам наставници нису баш много рекли о балону који великом брзином жури у правцу Месеца. Повукли смо конопац за испуштање гаса, али је балон и даље „галопирао" према небу. Са 2100 метара приметили смо да аутомобили и мотоцикли, ситни као тачке, јуре друмовима и правцу нашег кретања. На 2.400 метара побеснела „мазга" је посустала и ми се осмехнусмо. Спуштали смо се по 30 метара за 20 секунди. Наједном је „кобасица" појурила надоле брзином од 30 метара за пет секунди. Да се не разбијемо о земљу, повиках Грасу:

— Бацај терет!

Уместо да сипа песак помало, он је одједном претурио преко врбове корпе 35 килограма терета и ми се винусмо опет према небеском плаветнилу. Док смо се вијали лево-десно и горе-доле, нас двојица направисмо план да при следећем спуштању он повуче конопац за пењање балона а да ја постепено одасипам песак. Пред носом су нам биле оранице и корпа запара земљу. Од урада Грас је био „истресен" напоље а ја бачен у ћошак. Осетих јак бол у левом рамену и би ми јасно да ми је сломљена кључна кост. Кад сам се придигао, спазих да као усамљени путник лагано пловим ка северу. Подигох очи према надувеној кобасици и викнух:

— Проклета мазго!

Шта сад тек могу са сломљеном кључном кости? Кад два човека са четири здраве руке нису успела да укроте побеснелу аждају, како ћу је сада ја, као инвалид? Одлучио сам се да скочим падобраном. Уверавали су нас да се тога не треба плашити, али ја сам се ипак бојао. Пре две недеље, да би нас упознали са тим, бацили су из авиона једну лутку са падобраном, но он се није отворио и лутка се разбила у комаде. Сада је требало да ми она улије храброст!

Пошто нисам желео да се даље вучем по небу, скок ми је ипак изгледао најбоље решење. Погледао сам џак са падобраном и видео да је отворен, док се падобран, избачен услед потреса, заплео у ужад. Тада сам прихватио зубима и коленима конопац за испуштање гаса и повео мој 161 ка земљи.

Спуштање је добро ишло. Са 3 метра висине искочих из корпе, али — на траву нисам пао! Око моје ноге се обавило откинуто уже и баш у томе часу ћудљива „мазга" се поново попела. Знао сам да свако уже може да издржи оптерећење од 34 килограма а ја сам био тежак 70. Висио сам у ваздуху. Склопљених очију почео сам да чекам последњи час. Али он није дошао. После шетње до стотинак метара висине, „кобасица" се лагано спустила тако да нисам осетио никакав потрес. Око мене се сјатило стотину људи избезумљених од узбуђења. Гледао сам их не схватајући да је то због мене.

Одвели су ме у болницу, кост ми је зарасла, поново сам упућен у јединицу и одређен да узлетим ради једног артиљеријског гађања. Када сам ступио пред „кобасицу" на њој је писало: 161.

Јапанци у космосу

Утакмица у освајању космоса добила је новог такмичара, Јапан, који је у току последњих шест месеци избацио у високи слој атмосфере три космичка брода.

Брод „Капа 8" попео се септембра 1960. на 185 км висине. Марта 1961. двоспратна јапанска ракета летела је један минут дуже, што значи 6 минута и 50 секунди. Најзад 1. априла ове године прва троспратна јапанска ракета „Капа 9" попела се за 10 минута и 30 секунди на 350 километара.

Кад су пре стотину година велики ловци и велики истраживачи Стенли и Ливингстон продрли у Африку, открили су земљу величанствене лепоте у којој је царевала дивљач. Данас Африку браздају друмови и железничка мрежа; крда дивљих животиња практично су ишчезла и уступила место домаћим животињама и обрађеним пољима.

Ако у великим музејима ипак можемо да видимо делић Африке, макар музејске, за то треба да захвалимо Карлу Екелију. Тај земљораднички син који је завршио средњу школу у 16. години, у животу је добио 37 диплома и сведоџби, од којих су једна за вајарство и једна за препарирање животиња.

Цело његово животно дело било је подстакнуто великом љубављу према природи.

Недалеко од Кларендона, у држави Њујорк, густа шума је притеснила скромно имање у коме се он родио 1864. године. Пошто је живео без иједног друга, све своје другољубље пренео је на пса птице и шумске животиње.

Као дете видео је у кућама својих рођака коже животиња грубо испуњене сламом и крпама. Велике игле оставиле су широке рупе, бодови су били немилосрдни, главе намерно исцерене да се добије застрашујући израз. Кад се осетио способнијим од таквих „препаратора“ и кад је зажелео да животиње опреми у њиховој пуној лепоти, као у природи, живе, имао је 12 година. Завршио је препараторски курс, отишао на студије у природњачки институт и у 24. години почео да примењује сопствени метод. Године 1888 препарирао је породицу бизамских пацова у њиховом станишту за музеј у Милвокију. Тај први примерак савременог метода препарирања, који се данас употребљава свуда у свету, чува се и сада у истом музеју.

Ко једанпут окуси воду
СА АФРИЧКИХ ИЗВОРА

Да се достигну Екелијеви квалитети, потребно је да је препаратор природњак по струци, да зна како живе животиње и да сам прикупља примерке. Треба да уме да оцени умрлу животињу, да је фотографише, да сам извуче унутрашње делове, да задржи кожу и кости, да остави кожу шапа нетакнуту, итд. Затим, мора бити вајар способан да исту животињу створи од глине у природној величини и да изгледа као жива. Отисак се лије у гипсу који потом служи за углед кад се ствара метални костур за пуњење и кад се покрива муслином преко кога се затеже припремљена кожа. Екелијев метод је спор, тежак и скуп, али до данас најсавршенији.

Кад је 1896. први пут стигао у Африку и открио да се тамо налази један део његовог срца, континент је био „рај“ за животиње. „Ко једанпут окуси воду са афричких извора увек ће тамо навраћати“, каже арапска пословица коју је Екели често понављао.

Године 1905. вратио се у Чикашки музеј, а од 1909. до 1911. водио је експедицију за набавку слонова. Једно вече, његова жена је сазнала да јој муж лежи у шуми рањен ударцем сурле одбеглог слона. Брзо је сакупила урођенике, али су ови одбили да је прате. Усто, један покуша да је лиши живота но она га савлада, одјури у ноћ и спасе рањеног супруга.

Приликом другог лова у Кенији, један слон му је сурлом излокао образ и поломио ребра. Док је месецима лежао у болници у Најробију, синула му је мисао да ће ловци убрзо потаманити афричку дивљач и да би зато требало што пре снабдети дворане музеја што богатијом флором и фауном.

По доласку у Њујорк он се посветио подизању велике „афричке дворане“. Његов пројекат предвиђа салу слабо осветљену у којој ће посетиоци моћи да посматрају 40 карактеристичних призора какви су се виђали у Африци пре доласка белих ловаца и насељеника. Виђеће се слободне и горде животиње у богатој природи док их још нико није узнемиравао. Сваки лист и влат траве морали би да се донесу из Африке, сваку кулису морао би да наслика уметник који је начинио скице на месту где је животиња ухваћена. Пошто ниједна америчка дворана није била довољно велика, он је предложио зидање нове, скупе зграде у којој би се остварила његова замисао.

Пошто држава није желела да улаже новац, покушао је да заинтересује богате људе, на првом месту Пјерпонта Моргана. Баш кад је овај пристао да га помогне избио је први светски рат. Четири године касније он се поново залаже за остварење велике зграде природњачког музеја у Њујорку и 1921. одлази на челу своје четврте експедиције у Африку, у област језера Киву у Конгу. Тамо је на 3.200 метара надморске висине открио шуме чудесне лепоте и богате ретким дивљим зверима. Са њим је путовао и сликар који је на самим местима узимао забелешке. Али кад се вратио у Њујорк Морган је био умро и требало је наћи новог мецену.

Марта 1925. сазнао је да Белгија шаље у Конго најбоље научнике да испитају није ли тамо колевка прачовека. Американац Џорџ Истмен желели да га Екели прати на том путу, али је овај одговорио:

— Пратим вас под условом да финансирате подизање зграде!

И овај је пристао.

Јануара 1926. пошао је за Африку, али на последње путовање. Превалио је шездесету, тело му је тешко и уморно, но он ради као да је најмлађи у групи. Пешачи, преноси пртљаг. Снима угинуле лавове специјалним апаратом који је сам конструисао, и усавршава препарирање врло нежне коже младих антилопа.

У септембру је добио напад тропске грознице и пренет је у болницу у Најробију. Али, после три седмице одлази у џунглу да настави лов. На реду је и одабирање растиња које ће се у музеју налазити око групе горила, и зато поново путује у област језера Киву.

Сезона киша је била на прагу, кад се он приближавао терену који је највише волео, где расту фикуси, тропске руже, орхидеје и дивљи целер којим се хране планинске гориле. Подигли су шаторе на 2.700 метара висине. Екели се пробудио у великој ватри јер му се грозница повратила. Саветовали су му да оде у болницу, али је он тражио да се постави нов бивак, још 750 метара више.

Сутрадан су га пренели у носилима кроз густу и дивљу тропску прашуму. Гледао је око себе, посматрао Африку са висине од 3.500 метара и није могао да се наужива лепоте. Поподне су га спустили у тек подигнути шатор где је умро истог дана, 17. новембра 1926. године.

НОВОСТИ СА АНТАРКТИКА

Научне групе разних земаља стално испитују огромни антарктички континент који је велики као Европа и САД заједно. Чак је и много виши но што се мислило јер просечна висина износи 1600 метара изнад мора. Девет десетина целокупне површине покривено је дебелим слојем „живог“ леда који се под притиском сопствене тежине креће према ивицама платоа. Део калоте који није покривен ледом — прибрежне планине и „суве долине“ — упија сунчеве зраке и представља ризницу из које се може сазнати прошлост и претпоставити будућност наше планете. Ове године се нарочито испитује Белингхаузеново море које се налази насупрот јужноамеричком рту Рог. Пошто су осам дана просецала лед, два ледоломца су заустављена непробојним слојем. На 50 километара од њих налазила се једна научна експедиција коју је требало пребацити на ледоломце, али услед снажног ветра, који је брисао брзином од 130 км на сат, хеликоптери су им пошли у сусрет тек пошто је бура престала. Ова група научника прво ће помоћу радара да испита полуострво Трастон а затим ће ледоломци по први пут да засеку хиљадугодишње санте у области Амундзеновог мора.

Испитивање једне друге екипе усретсређено је на водени „појас“ који дели антарктичке од субантарктичких вода. У томе појасу живи много животиња, десет пута више него у тропским морима. Поред тога вода је ту топлија него на јужном полу за пет до шест степени и боја није модрикаста већ сива услед многобројних микроскопских ситних животиња и биљака. Тај планктонски свет представља обилну храну за прибрежне животиње, китове, фоке, пингвине, галебове, албатросе и друге. Ту живи такође једна необична врста рибе која је, колико се за сада зна, једини кичмењак у чијој крви нема хемоглобина. Као што је познато, хемоглобин је једино „превозно средство“ којим се кисеоник служи да из плућа стигне у крв а затим у ћелије организма. Биолози се питају на који се начин ова риба беле крви снабдева кисеоником који је толико неопходан за живот.

На Антарктику се, између осталог, изучава измена материје у организму тамошњих риба, двадесет до тридесет пута бржа него ли у риба тропских вода. Такође се испитује ритам и унутрашњи живот многих бића. Наиме, истражује се да ли постоји дневни и ноћни начин живота, постоји ли „природни часовник“ по коме су животиње у акцији или мирују, кад спавају или су будне; испитује се како живе биљке, да ли постоји миграција птица и тако даље. Најзад, биолози би хтели да докуче да ли и како утиче на жива бића смена дана и ноћи, већа и мања активност сунца, промене атмосферског притиска, промене у кретању Земље око осовине и близина магнетског поља.

Да би осветлили ове проблеме један индијски научник из Њу Делхија и један из Калифорније начинили су постоље баш на ономе месту где теоријски пролази земљина осовина и на њему су сместили извесне гљиве, инсекте и мале глодаре да би видели како се понашају у тој средини. Док на јужном небу бесне ветрови и магнетске буре, ова два биолога бде дању и ноћу над својом малом менажеријом на осовини наше планете.

Група совјетских научника, са своје стране, предузима нове подухвате. Недавно су добили нову станицу на Земљи краљице Мод, коју су назвали Новолазаревскаја. Ту ће се настанити 12 научника и замениће совјетску базу Лазаров која је подигнута 1959. године.

Ситно али занимљиво

ЗАКАСНЕЛА ДИЈАГНОЗА

Радиографски снимци цеваница, који су вршени после недавног ископавања костију франачких коњаника, открили су да су ови ратници патили од „коњаничке болести“. Наиме, имали су јако искривљене кости ногу са повременим јаким боловима. Дијагноза је на жалост закаснила пуних 12 столећа.

И РИБЕ ЋЕ „ПРОГОВОРИТИ“

Да би открили зашто голубови писмоноше скрећу с пута, природњаци су им ставили мале али врло јаке емисионе станице и пустили их у слободу. Сва скретања с правца бележена су посебним апаратима а помоћу микрофона и емисионих станица примани су подаци о голубовом дисању, о томе да ли се спустио на земљу да нешто позобље или да би пио воду. По завршетку ових испитивања биолози ће прећи на изучавање кретања извесних већих риба које ће такође добити микрофоне са емисионим станицама.

ПАСОШ КРИЈУМЧАРЕНОГ ОПИЈУМА

Један пакистански и један амерички научник пронашли су начин да се утврди из које је земље, из које провинције па чак и са кога је поља кријумчарени опијум који је узаптила полиција. Они откривају порекло опијума на основу анализе састојака. Наиме, састојци и њихов однос у опијуму нису увек исти и зависе од тла, температуре, падавина итд. Пошто је начињена географска карта земљишта и климатских услова где опијум успева, анализа сваке количине указује на коме је месту земљине кугле засечена чаура мака засејана. Две су установе нарочито заинтересоване за проналазак пакистанског и америчког стручњака: Светска организација за здравље и Интерпол.

МОРСКА ВИДРА

Видра из северног Пацифика има најлепше и најскупље крзно. Стотине људи је нашло смрт у таласима океана, ловећи је током прошлог столећа. Њена кожа је исте дебљине преко целе године. Пошто живи у хладној води, не мења длаку као ни поларни медвед. Крзно јој је топлије од самуровине и јаче од бизоновог. Данас се не може набавити крзно морске видре ни за какве паре, јер су Русија, Јапан, Енглеска и Америка још 1910. потписале конвенцију о најстрожој

забрани лова на ове животиње.

Док је ње било у изобиљу крстарила је око обала најсевернијих јапанских острва, око Алеутских отока и пролазећи поред Аљаске стизала је до северне Калифорније, па чак и до Мексика. Пливала је хладном морском струјом између Јапана и Мексика. Овај сисар, дуг до 150 см. и помало сличан фоки, хода захваљујући задњим ногама и сече воду као тестера. Усред тога што су му закржљале предње ноге тешко се креће и оне му служе више као руке. Познато је да са дна доноси на стену разне ракове, а онда легне на леђа, љускара стави на трбух и разбија оклоп каменом.

Морска видра рађа једно, ређе два младунца. Иако рођено у води оно не уме да плива по инстинкту већ га мајка томе учи. Ако случајно њен живот угрози нека грабљива риба, мати стегне младунче уз груди и бежи у дубину. Кад осети да се „новорођенче“ гуши услед недостатка ваздуха, жури с њим на површину. Чим је ван домашаја непријатеља, сатима се игра с младунчетом које пушта глас сличан гукању бебе.

Идиличном животу морске видре први пут је запретила опасност почетком 18. века. Данац Витус Беринг је пошао да тражи велики континент за који се веровало да постоји у северном делу Тихог океана. Беринг се много намучио док је утврдио да такав континент не постоји, али царска влада је послала и другу, бројнију експедицију са Берингом на челу.

Уместо новог континента Беринг је открио Аљаску и Алеуте, али наређење је гласило да трага даље. На броду више није било пијаће воде и храна је почела да се квари, кад је лађу неочекивано задесила несрећа: насукала се на подводну стену. Преживели бродоломници успели су да се извуку на обалу пустог острва.

Од тога дана било је свежег меса у изобиљу. Морске видре се нимало нису плашиле незнанаца па су их ови рукама хватали. Морепловац Беринг умро је на томе острву, а упролеће морнари су како-тако оправили брод и са товаром видриних кожа упловили у луку Камчатке.

Дотле су морску видру ловили само Индијанци. Кад су Руси открили да је њено крзно боље од самуровине, почели су да га мењају за чај и кинеске свилене тканине. За неколико година постала је царско крзно на кинеском двору којим су се огртали сви достојанственици, њихове жене и богати људи. Европски купци коже оборили су цену свим врстама крзна која се не продају на пијаци Кијача, у Сибиру, извозном центру за Кину.

Године 1776. експедиција капетана Кука испитала је северни Пацифик и Енглеска је убрзо почела лов на животиње са изванредно лепом длаком. Од 1784. њима се придружују француски, португалски и амерички ловци. Уколико је морска видра постајала све ређа на северу, бродови су је гонили у јужним водама. Северно од Сан Франциска руски ловци су саградили читаво насеље у коме је био центар за овај лов. Занимљиво је да су извесне зграде тог насеља, саграђене од секвоја, сачуване до данас.

У то време Американци, настањени претежно на источном делу континента, још нису господарили пацифичком обалом. Да би стигли до ловишта морске видре обилазили су целу Јужну Америку и преко рта Рог пловили на север до Мексика. Није чудо што је видре било све мање. Почетком овог века готово их је нестало и зато су четири државе потписале конвенцију 1910. године о забрани лова на њу.

Године 1920. природњаци су установили да у области Калифорније нема више ни једне животиње. Тек 1938. чувари риболова северног Пацифика угледали су прву већу групу од око 300 видри.

Овај сисар се споро множи. На дванаест одраслих рађа се отприлике једно младунче годишње. Сталну опасност по њихов живот представљају ајкуле. Па ипак, 1958. године хеликоптерима је откривено да се морска видра враћа у живот. Рачуна се да је у водама око Аљаске може бити на 5.000 а око Алеутских острва још и више. Ова „деца мора“ мимоишла су свој тежак удес. Умало нису изумрла, али строга примена прописа о забрани лова сачувала је једну лепу и драгоцену врсту животиња. Крајем нашег столећа, морских видри ће бити у оној мери као кад се 1841. дански морепловац Витус Беринг искрцао после бродолома на обалу пустог пацифичког острва.

ЗА ОСВАЈАЊЕ МЕСЕЦА

У једном часопису који излази у Москви, штампан је чланак у коме се говори о перспективама совјетске астронаутике за путовање на Месец. Ту се износи неколико етапа освајања ове планете. У првој етапи одашиљаће се вештачки сателити који ће слати обавштења преко радија и телевизије; у другој ће се послати ракете које ће се лагано спустити на Месечеву површину и обавештења слати на Земљу на исти начин. У трећој етапи космички бродови ће се аутоматски враћати са Месеца на Земљу. Најзад, у четвртој етапи, послаће се људи на Месец који ће се и вратити на Земљу.

При испитивању Месеца помоћу вештачких сателита биће свакако извесних пропуста. Зато ће се послати аутоматске станице које ће давати обавештења са саме површине. Њихови апарати ће проучавати разна места на нашем природном пратиоцу. Да би извршиле задатак, ове лабораторије морају бити покретне а њима ће се управљати са Земље. То ће у ствари бити „путујуће“ лабораторије без научника и возача.

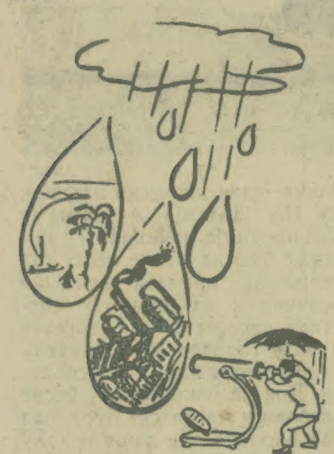
Говорећи о човековом лету на Месец и о његовом повратку на Земљу писац чланка каже да ће почетна тежина ракете са лабораторијом бити 300 пута већа од крајње, што је немогућно остварити у стадијуму у коме се наука и техника данас налазе. Пре него што први путник крочи на Месец мораће да се он облети и да се космонаут, који га обиђе, врати на Земљу. Пред научницима стоји још један важан задатак: треба пронаћи могућност да се вештачки сателит при повратку снабде новим горивом.

ТЕЖИНА ОБЛАКА

Облак који носи пролећну непогоду тежак је око 100 хиљада тона воде која се добрим делом претвара у атмосферску падавину. Такав облак садржи 6 трилиона капљица кише.

БИОГРАФИЈА КИШНИХ КАПИ

У једној од лабораторија главне геофизичке опсерваторије у Лењинграду врше се испитивања хемијског састава кише чији се примерци шаљу из свих крајева Совјетског Савеза.

Обично се сматра да је кишница — пре него што падне на земљу — апсолутно чиста јер се образује од водене паре. Друге примесе појављују се у њој тек кад продре у земљу и почне да раствара из ње минералне соли и органска једињења.

Али таква представа о кишници није тачна. Пре свега, до стварања кишних капи долази онда кад се водена пара згусне, кондензује на ситним честицама у ваздуху, такозваним језгрима кондензације. На тај начин, у самом тренутку рађања кишних капи долази до њиховог загађивања. Док падају на земљу капи кише, као и снежне пахуљице, прикупљају из ваздуха нове честице и обогаћују се примесама. И кад се у лабораторији помоћу електричне анализе и хемијских реактива испитује састав кишнице, открива се сложена „биографија“ кише и истовремено се расветљава хемијски састав атмосфере.

Једне капи су праве кћери океана. Оне су се образовале око честица соли које су ветрови и ваздушне струје нанеле далеко изнад континента.

Друге капи су „дело“ фабрика: као језгра кондензације за њих су послужила сулфатна једињења која су доспела у атмосферу заједно с димом из фабричких димњака.

Капљице кише ни из далека нису све једнаке не само по величини већ и по „рођењу“ и саставу. Проучавајући кишне капи хемичар доноси закључак о степену загађености ваздуха изнад једног града или читаве области.

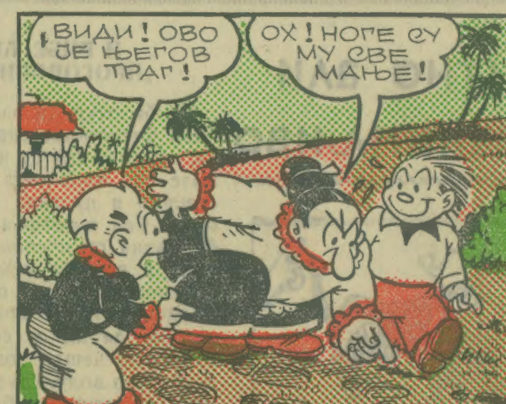

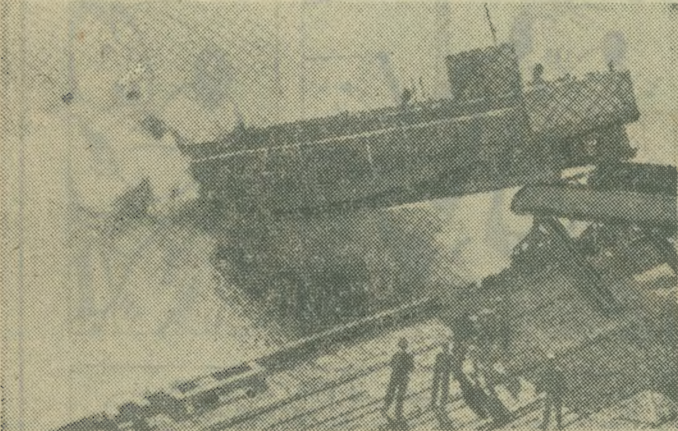

Да ли знате?

ДА СЕ УБРЗА ИСКРЦАВАЊЕ

Бродић за искрцавање трупа са транспортног брода на обалу издржао је успешно прву пробу — избацивање са шест метара високе палубе. Ако се и после још многих експеримената овакво избацивање покаже добро, искрцавање трупа може бити знатно убрзано.

НИСУ ВИШЕ СТРАНЦИ

Један лондонски судија је недавно донео пресуду да се Шкотланђани не могу више у Великој Британији сматрати „непожељним странцима". Овај судија је дозволио седамнаестогодишњој Марлин Њутон, и поред противљења њеног оца, да се уда за Шкотланђанина Брјуса Магдоналда. Отац девојке, као загрижени националиста није дозвољавао својој кћери да ступи у брак са Шкотланђанином. Пишући о овоме, енглески лист „Дејли експрес" истиче, „Први суверен Уједињеног краљевства био је Шкот, лорд канцелар је Шкот и министар председник је такође Шкот те се господин Њутон мора припазити".

Најлон 7

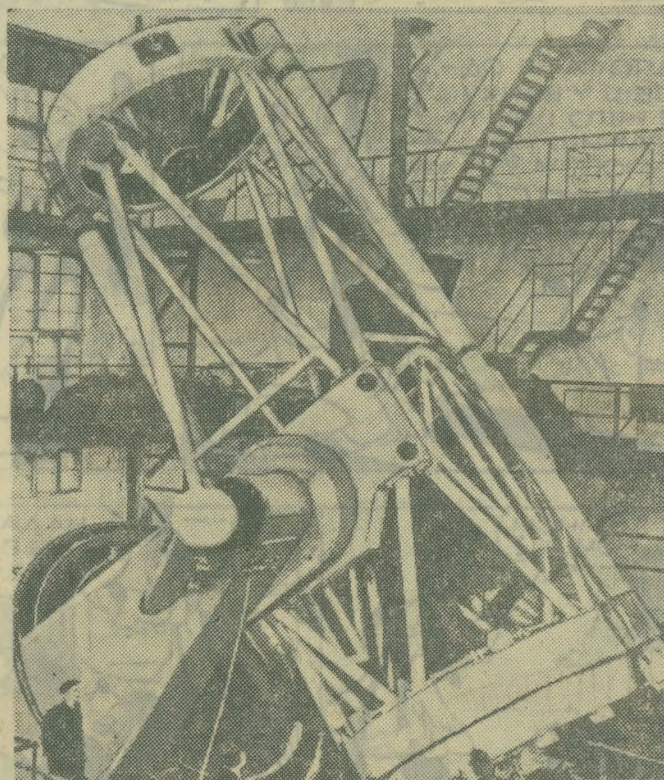
У Америци је произведена нова врста најлона, названа „најлон 7", за разлику од „најлона 6" и „најлона 66". Ова нова синтетичка материја има седам угљеникових атома уместо досадашњих шест. Због овог једног атома производња материјала је лакша и јевтинија, а сем тога он је отпорнији. Предвиђено је да се „најлон 7" употреби у индустрији аутомобилских гума.

Вакуум из васионе

Пошто је ванредно тешко створити на Земљи апсолутни вакуум, професор Покровски предлаже да се он добави из стратосфере. Васионски бродови са људском посадом могли би да доносе у резервоарима вакуум потребан у научне сврхе.

ЛЕЧЕЊЕ У »СУНЧАНОЈ ПЕЋИ«

У Алма Ати, главном граду Совјетске Републике Казахстан, где се врше различита испитивања како да се сунчана енергија што боље искористи, основано је јединствено болничко одељење у свету. У њему се успешно лече: бронхијална астма, дубоки чиреви — фурункуле, екцеми нервног или инфективног порекла и друге болести. Одељење прима 200 пацијената дневно а лечење се врши сунчаним зрацима који се помоћу огледала упућују на оболело место. Учестаност и трајање сваког појединачног зрачења одређују лекари који су се специјализовали за овакву врсту лечења.

НАЈЈАЧИ ТЕЛЕСКОП У ЕВРОПИ

Овако изгледа најјачи европски телескоп конструисан у Оптичком институту у Лењинграду. Пречник огледала износи 2,60 м, а тешко је 4 тоне. Укупна тежина покретних делова је 70 тона.

МУЗЕЈСКИ ВОДИЧ У РУЦИ

Научни музеј у Лондону први је завео механичког водича за сваког посетиоца посебно. Раније, групама посетилаца је прилазио службеник који је у виду кратког предавања објашњавао значај изложених премета. Сада сваки посетилац на улазу у изложбену дворану узима неку врсту палице чији тањи део прислања уз уво. Тумачења су снимљена на магнетофонску траку и путем радија се преносе у мале, сасвим тихе звучнике. Објашњења се могу чути једино ако се звучник прислони уз саму ушну шкољку.

СВЕТЛЕЋИ БЛОК

Преко ноћи људима често падају на памет разне идеје. Ујутру разбијају главу да би их се поново сетили јер нису били у могућности да их прибележе. Промућурни произвођачи су начинили светлећи блок у који могу да се и по мрклој ноћи прибележе добре идеје. Такав блок стаје у Швајцарској 15 франака, а састоји се од оловке, батерије и роло папира. Поред ове основне сврхе, блок може да послужи и као џепна лампа или корице за календар.

Демонтиран водовод

У месту Херсхолму у близини Копенхагена непознати крадљивци су демонтирали све металне делове на водоводним постројењима да би их продали скупљачима старог гвожђа. Полиција трага за крадљивцима да би се водовод поново оспособио.

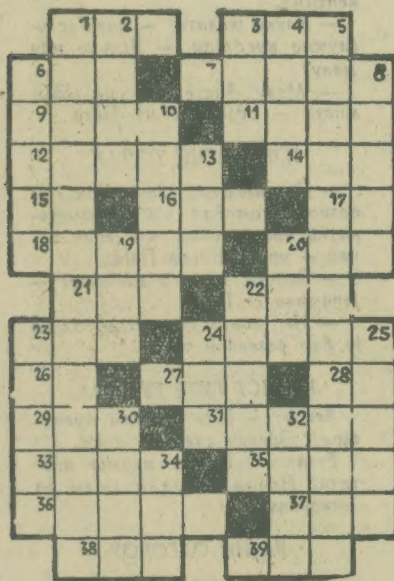
Играчке — лек

Један лекар из Денвера у САД, тврди да сваки много запослен човек треба једном, још боље два пута, месечно да се игра железницом — дечјом играчком. За жене, пак, савет је нешто друкчији: један дан у месецу — али цео дан — играње луткама. Један такав дан испуњен игром, тврди овај лекар, одговара отприлике десетодневном одмору ван места становања. Код људи који се редовно придржавају „дана игре" уопште не долази до психичког замора.

Водоравно: 1) врста пса; 3) наша фабрика аутомобила; 6) река у Сибиру; 7) планинска висија у Средњој Азији; 9) енглески есејист и књижевни критичар (Чарлс); 11) супа; 12) недостижни узор; 14) посао; 15) скраћеница за множину; 16) чврсто стање воде; 17) два иста самогласника; 18) личност из „Дунда Мароја"; 20) телефонски позив; 21) морски сисар; 22) град у Србији; 23) башта; 24) див; 26) име глумца Монтана; 27) индустријска биљка; 28) два слова; 29) доњи део посуде; 31) седиментна стена; 33) врста атмосферског талога; 35) мирни; 36) византијски сребрни новац; 37) артиљеријско оруђе; 38) део имања; 39) крволочна звер.

Усправно: 1) мирноћа, сталоженост; 2) део тела; 3) показна заменица; 4) река у Азији; 5) име и презиме руског књижевника („Тихи Дон"); 6) планина у Грчкој; 8) начин бежичног преношења звука на велике удаљености; 10) уметнички плес; 13) кретање кроз ваздух; 19) предање; 20) острво у Преспанском језеру; 22) део прста; 23) речни сисар из породице куна; 24) блато; 25) прича у сликама; 30) промена на кожи која прати неке инфективне болести; 32) врста колача; 34) град у Француској.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) јесен; 5) пума; 6) ас; 8) Пата; 10) Уб; 12) аба; 13) писмо; 15) ул; 16) Севиње; 17) ној; 19) Тарим; 20) пад; 22) лав, 23) зидар; 25) код; 27) Анакир; 28) ла; 29) Тарас; 30) шиб; 31) ос; 32) Ница; 33) од; 35) Кале; 36) „Отело".

Усправно: 1) јута; 2) Ема; 3) са; 4) на; 5) Пабло Пикасо; 7) „Сумњиво лице"; 8) паун; 9) ривал; 11) боем; 13) пет; 14) сирак; 18) Јадар; 21) Дакар 23) за то; 24) рис; 26) Даба; 30) шило; 32) Нал; 34) до; 35) ке.

НАПРАВИ САМ

У вашој кући — колиба истраживача

Нема ништа једноставније но вашу собу претворити у колибу неког истраживача. Зидове укрсите штаповима бамбусове трске. Постељу прекријте платном или памучном тканином чији десен подсећа на пантерову кожу (продаје се сличан сомот). На зид окачите копља направљена од бамбусове трске која се завршавају са малим троуглима од сребрнастог картона. Штит може такође да буде од картона украшен разним шарама у боји. Главу бивола направите од белог папира у облику фишека као и његове рогове. Маску црнца добићете од старог балона ако га лепо обојите. На под ставите простирку од рафије. (Сл 1.).

На орману који се налази у „радном углу" (сл. 2) направите шару у црначком стилу помоћу хартије тамне боје. Кожу лава или неке друге дивље животиње исеците од филца а главу направите од картона.

ВОЉЕ ОВАКО

Били сте непажљиви и направили сте велику мрљу од мастила док сте писали задатак. Ако мислите да је одстраните крпом или упијачем — немојте. Покушајте на овај начин: упалите шибицу и док је још топла али без пламена притисните је на мрљу. Велики део течности ће тренутно испарити а остатак ће порозна главица да упије.

МАЛИ ЦВЕЋАР

Ако волите цвеће — треба да знате и како се оно негује. Ваша кантица за заливање није погодна, бар не за све, јер у пољу цвеће нико кантицом не залива а оно је ипак лепо. Ако цвеће гајите у саксијама најбоље је, нарочито ако има корен луковицу (као што га имају лале и зумбул) да испод сваке ставите тањирић у који ћете повремено досипати по мало воде. Биљка ће црпсти стално колико јој је потребно. Цвеће са обичним кореном можете да заливате и одгоре, да попрскате лишће и цвеће, а повремено и целу саксију да стављате у дубок суд са водом. Саксија је порозна па ће примити и сама воду и тако одржати и земљу влажном.

Јесте ли већ чули да...

... нерви преносе надражаје из руку и ногу до мозга брзином путничког авиона: 70 метара у секунди или око 250 км на час.

... у логор на Бањици, основан по наређењу окупатора јуна месеца 1941, доведени су први родољуби почетком јула те године а последња група примљена је у логор 3. октобра 1944.

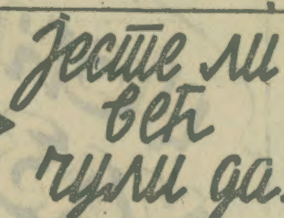
... прво једнобојно морско прасе — заморче — донели су из Америке у Европу Холанђани. Деца старих Инка гајила су заморчиће беле, црне и црвенкастомрке боје и играла се с њима.

... Земља је тешка 6.000 трилиона тона. Кад би се њена тежина желела изразити у килограмима требало би написати број 6 и још 21 нулу.

... судећи према неким старим арапским рукописима први напитак од кафе спремљен је и попијен 1440. године.

... Кенет Главер из Херогејта, у Енглеској, вероватно је најмањи џокеј на свету: висок је свега 1,22 метар и тежак 22 килограма.

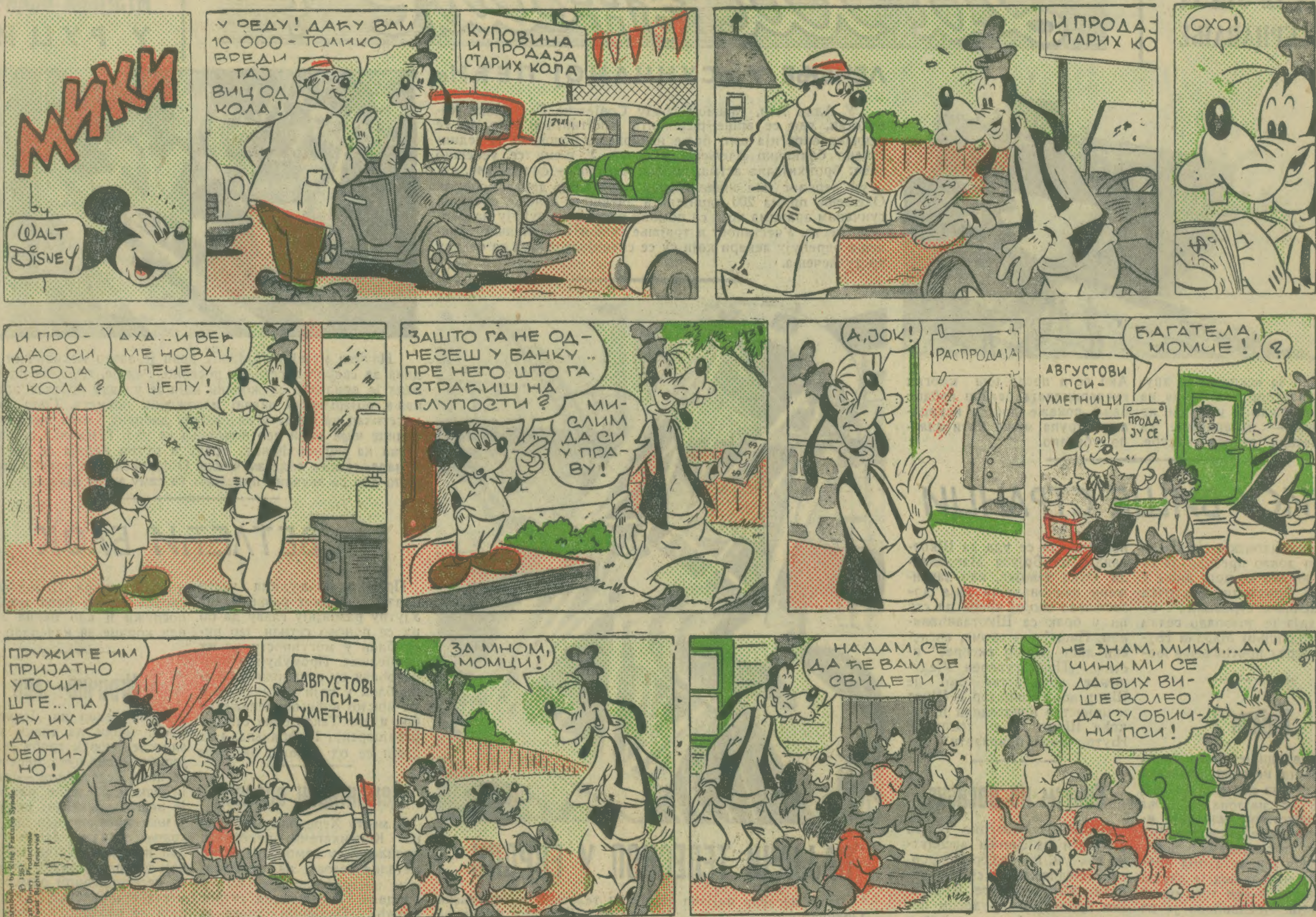
... зграда Народног позоришта подигнута је 1869. чиме је почело и формирање данашњег Трга републике — само две године пошто су турске посаде напустиле Београдску тврђаву. То је и прва позоришна зграда у Србији.

... Васко Нунез де Балбоа, први Европљанин који је угледао Тихи океан назвао је овај океан „Велико јужно море".

... од свих мрава највећи је бразилски мрав „раму". Он је дуг 14 сантиметара и храни се другим мравима.

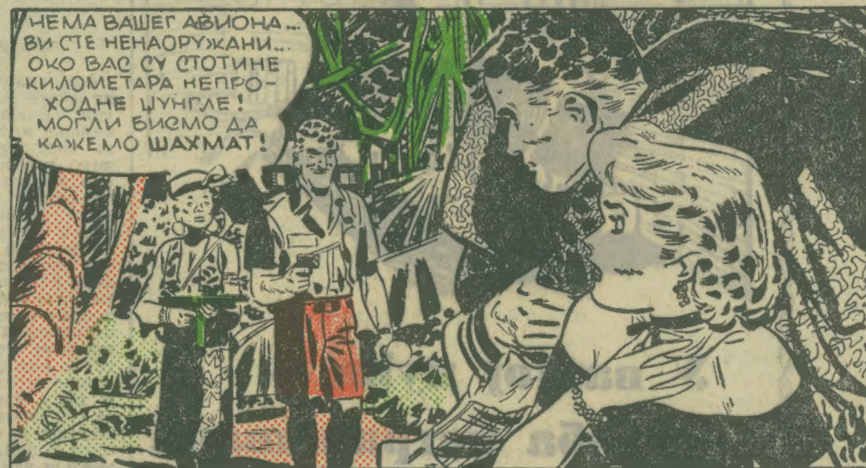

ИМА ИХ У ГЛАВИ

— Кажи ми из колико се костију састоји човечија лобања и како се те кости зову? — пита наставник Гају.

— Не могу тренутно да се сетим ниједне, али, верујте ми, све их имам у глави — одговори Гаја.

ИСТО МУ ДОЂЕ

— Како то, кажеш да идеш у лов а не носиш ни пушку ни муницију? — зачуђено пита Паја Шиљу.

— Зашто да не. Овако ми је јевтиније, а резултат је исти као и кад понесем пушку — мирно одговори Шиља.

ОНА МАЛО ЈЕДЕ

Дошла Пата у књижару да купи неку књигу с куварским рецептима.

— Какву желите? — пита је услужно продавац. — Велику или малу?

— Малу. Знате, ја не једем много — одговори му Пата.

ИЗГУБЉЕНИ ТОЧАК

— Пре неколико дана, док сам возио аутомобил 120 километара на час изгубио сам један точак — прича Шиља Паји.

— Забога, и ниси погинуо? — зграњава се Паја.

— Не, зашто бих погинуо. То је био резервни точак.

БОЛЕСТ ГУТЕ ГУСАНА

Лекар: — Шта да вам препишем!? Здрави сте као дрен.

Гута: — Нешто против апетита! Немам новца а једем за четворицу.

РАЈИН ОДГОВОР

— Кад су четир муве на столу и ја једну убијем, колико ће их још остати? — пита учитељ Рају.

— Она мртва, учитељу, — одговори Раја.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд Македонска 31 Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900. полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200. полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.